cundo modo, & ut finis accipiantur; licèt non videantur operationes propriè habere rationem finalis cauſæ, ſed largè. At ſi principium ſecundo modo, & operatio primo modo ſumantur, clarè patet eſſe diſcurſum à poſteriori, & ab effectu: prius enim eſt anima actus corporis, quàm ſit actuale, & formale principium operationum, & qui operetur ſumendo tamen actum corporis pro fundamento; & ad Ariſ. dicunt aliqui ſumere cauſam non quidem in eſſendo, ſed in inferendo, quatenus effectus eſt ratio inferendi cauſam. At hæc acceptio cauſæ eſt verè impropria, cum confundat terminos, idcircò prima expoſitio eſt reſolutior.

DISPUTATIO SECUNDA.

De potentiis, & actibus vitalibus in communi.

Explicuimus eſſentiam tam animæ in communi, quàm etiam ſpecierum quoad aliqua prædicata; attamen quia vivens in tali eſſe conſtituitur per habere intrinſecum principium acquirendi ſibi perfectionem non debitam illi ex vi generationis, idcircò poſt declarationem eſſentiæ animæ, quæ eſt principium viventis eſſentialiter conſtitutivum, de iſtis actionibus vitalibus eſt agendum; & quoniam actiones iſtas viventia dicuntur exercere mediis potentiis vitalibus, rationabiliter de utriſque potentiis ſcilicet, & actibus diſputationem inſtituimus.

QUÆSTIO PRIMA.

An potentiæ diſtinguantur ab anima, & quomodo.

1 ADvertendum ex Scot. 2. d. 16. G. quod potentia dupliciter ſumi poteſt, primò pro formali, quomodo dicit relationem principii ad principiatum, & in hoc ſenſu non loquimus de ipſa in præſenti; ſecundò, pro materiali, & denominato, & eſt proximum fundamentum illius relationis, quod ſcilicet eſt immediatum principium operationis animæ. Hæc autem potentia ex eodem Scoto in 4. d. 10. q. 7. A. & d. 45. qu. 2. A. & d. 45. q. 3. M. alia eſt organica, ut ſunt omnes potentiæ animæ vegetativæ, & ſenſitivæ, quæ organis utuntur, & hæc dupliciter ſumi poteſt, vel pro toto conjuncto ex perfectione animæ, forma mixtionis conſtituente organum corporis, quod totum includit, utrumque eſſentialiter, ſic potentia viſiva dicit organum oculi, & perfectionem animæ illud informantem; vel ſumitur partialiter, & inchoatè, quo ſenſu dicit illam animæ perfectionem, qua ad viſionem cum organo concurrit. Aliæ dicuntur inorganicæ, ut ſunt intellectus, & voluntas; ſermo in præſenti non eſt de organicis completis, clarè enim patet ut ſic ab anima realiter diſtingui, & ſeparari, manet namque anima rationalis, & non totum conjunctum, & ſic de aliis, ſed de organicis partialibus, & inorganicis.

In hac quæſt. ſunt quatuor ſententiæ, duæ extremæ, & duæ mediæ. Prima extrema ponit diſtinctionem realem inter animam, & potentias, aſſerens iſtas eſſe accidentia quædam de ſecunda ſpecie qualitatis, ita Thomiſtæ omnes, quos ex recentioribus ſequuntur Conimbr. 2. de An. c. 3. qu. 4. Zabar. de facult. an. c. 4. Contar. de An. qu 2. Fonſ. 5. met. c. 5. q. 1. ſect. Suar. diſp. 18. Met. ſect. 3. Averſa q. 47. ſect. 1. Ruv. tr. de potent. in gen. q. 1. Moriſ. diſp. 1. de An. quæſt. 11. Amicus 2. Phyſ. tr. 12. de cauſa effic. q. 10 Tol. 2. de An. qu. 9. Val. 1. p. diſp. 6. qu. 3. Mol. d. 45. art. 1. & alii. Secunda opinio extrema nullam diſtinctionem agnoſcit inter animam, & potentias, ſed eandem animam, ajunt, immediatè, & per ſe omnes operationes efficere, & ut concurrit v. g. ad intellectionem, nuncupatur intellectus, ut ad volitionem voluntas, &c. ita Nominales omnes, quos ſequuntur Hurt. diſp. 4. de An. Arriaga diſp. 3. Jeſſius lib. 2. de ſum. bono. c. 8. num. 48. Dand. 2. de An. digreſſ. 14. Prima media ſententia docet, potentias animæ vegetativæ, quæ ſunt generativa, nutritiva, & augmentativa, identificari cum anima, potentias verò ſenſitivæ, & intellectivæ eſſe realiter diſtinctas; tribuitur Dur. 1. d. 3. p. 2. qu. 2. & Bon. ibid. & ſequitur Suar. lib. 2. de An. c. 1. Secunda media ſententia eſt Scoti 2. d. 16. qu. un. qui ſolùm diſtinctionem formalem agnoſcit inter animam, ejuſque potentias; ſequuntur Scotiſtæ, præſertim Regentes Pariſienſes 2. de An. qu. 1. in q. 4. collaterali.

ARTICULUS I.

Potentiæ non diſtinguuntur realiter ab anima.

1 HÆc concluſio primò probari poteſt omnibus rationibus, quibus diſp. 7. Phyſ. qu. 6. art. 2. & 3. oſtendimus ſubſtantiam eſſe immediatè activam, tum alterius ſubſtantiæ, tum etiam accidentium. Deinde probari poteſt authoritatibus, nam in lib. de ſpiritu, & An. qui Auguſt. tribuitur, vel ſaltem Hugoni Victorino c. 4. habetur de potentiis animæ eſſe quidem proprietates diverſas, ſed eſſentia una, & D. Aug. ſerm. 3. de temp. tr. 15. in Joan. 10. confeſ. c. 14. Bern. ſerm. 11. in Cant. aſſerunt animas, & potentias unum eſſe inter ſe. Nec valet Recentiorum reſponſio, hos Patres ſcilicet ita fuiſſe locutos, non propter identitatem, ſed ob intimam conjunctionem animæ cum potentiis, & inſeparabilitatem in operatione. Non valet, quia quantuncunque ſint inſeparabiles inter ſe nunquam tamen poſſent unum dici in eſſentia, ſi diſtinctionem admittunt realem. Idem quoque colligi poteſt ex Ariſ. ubicunque de iſtis potentiis indiſcriminatim loquitur confundens illas cum anima, ſed quia authoritates iſtæ non ſunt ita claræ, quin aliquam admittant explicationem, vel extorſionem, idcirco ad rationes accedimus.

Ratione prob. Scoto cit. anima eſt per ſe principium intellectionis, & volitionis ergo hos actus non producit per potentias realiter diſtinctas, ant. patet, aliter ſi per accidens concurreret, jam per accidens mereretur, peccaret, beatificaretur, &c. quod eſt falſum; conſ. prob. quando actus primus per accidens convenit alicui, actus ſecundus etiam per accidens tribuitur eidem, ergo ſi potentiæ, quæ ponuntur actus primus intellectionis, & volitionis, ſunt accidentia realiter diſtincta ab anima, per accidens conveniunt animæ, & conſequenter intellectio, & volitio, quæ ſunt actus ſecundi, per accidens provenirent ab anima.

3 Negant conſ. & ad prob. ajunt, potentias non eſſe accidentia per accidens convenientia animæ, ſed per ſe, quia ſe habent ad modum paſſionum, ſuntque inſtrumenta, quibus utitur anima ad exercendas vitales operationes; unde potentiæ per ſe dependent ab anima in operari tanquam à principio principali. Sed contra, ex hoc potiùs deduci deberet animam immediatè concurrere ad actus influxu diſtincto ab influxu potentiarum; & conſequenter fruſtra ponerentur iſtæ potentiæ diſtinctæ realiter ab anima; tum quia ſi anima concurrit immediatè, nonniſi influxu immanenti, cum ſit vitalis, ergo actus in ſeipſa reciperentur, ergo potentiæ, quæ verè ponuntur recipere actus, non diſtinguuntur realiter ab anima; aſſumptum prob. quia ſi potentiæ ſunt inſtrumenta animæ, influxus ipſarum erit inſtrumentalis, ſi anima eſt cauſa principalis, influxus animæ erit quoque principalis, ergo erit ab influxu potentiarum diſtinctus, idem enim influxus nequit eſſe inſtrumentalis, & principalis, quia ſimul eſſet perfectior, & imperfectior, ut diſp. cit. arguebamus. Tum quia ſi potentiæ ſunt principia inſtrumentalia, & anima non ageret, niſi mediis potentiis, jam anima eſſet cauſa inſtrumentalis, ſeq. prob. quia cauſa principalis *qua* agit per rationem formalem *qua* principalem, & ſi hæc ratio non eſſet principalis, ſed inſtrumentalis, cauſa non diceretur principalis, ſed inſtrumentalis, ergo anima præter influxum potentiæ debet habere proprium diſtinctum ex ſeipſa immediatè.

4 Accedit etiam, quod animam uti potentiis tanquam inſtrumentis vel dicit aliquam activitatem immediatè in anima reſpectu actus, & attinentem ad genus cauſæ efficientis, vel dicit ſimplicem ſubſtentationem potentiarum, quatenus potentiæ naturaliter petunt recipi, & inhærere ipſi animæ; ſi primum, habetur intentum, ſcilicet animam immediatè agere, non medio realiter diſtincto; ſi ſecundum, ergo actus liberi non poſſent animæ imputari ad laudem, aut vituperium, ſed ſolummodò voluntati, prob. ſequitur illi principio per ſe imputantur actus liberi, quod ita concurrit ad illos, ut poſſit non concurrere, quod ſi neceſſario, & naturali modo ſe habet, non imputarentur illi; ſed anima quoad ſubſtentationem potentiarum naturali modo ſe habet, imò nec in genere cauſæ efficientis, ſed tantùm materialis, ergo ſi dicitur cauſa actuum, quia utitur potentiis, & talis uſus ſolùm conſiſtit in illa ſubſtentatione, quæ eſt merè naturalis, nec pertinens ad genus cauſæ effectivæ, ſed materialis, non erunt actus liberi imputabiles ipſi animæ, ſed ſoli voluntati. Tum quia ſi per impoſſibile voluntas eſſet ſeparata, & peccaret, hoc peccatum non tribueretur animæ, ſed voluntati, quamvis voluntas etiam ut ſeparata diceretur inſtrumentum animæ, ratio eſt, quia anima non concurreret ad peccatum, ſed ſola voluntas, ergo licèt ſit unita, neque anima diceretur cauſa peccati, prob. quia per unionem anima concurrit materialiter erga voluntatem, non efficienter.

5 Secundò, probari poteſt ratione deſumpta ex ipſomet Suarez ſect. 5. videmus ex nimia unius potentiæ attentione circa propriam actionem impediri operationem alterius potentiæ, & debilitari, ſic oculus, quamvis ſpeciem viſibilem in ſe recipiat, ſi tamen anima non attendit, non fit viſio, ergo anima immediatè concurrit ad actiones vitales, non mediis potentiis realiter diſtinctis; conſ. prob. quando duo principia realiter inter ſe differunt, & non ſunt contraria, unum non impeditur ab altero in operando; quare ſi adeſt iſtud impedimentum, erit, quia anima per ſe ad omnes vitales actus concurrit. Dices, hoc provenire ex defectu ſpirituum vitalium, qui neceſſariò ad actus requiruntur, unde ſi ad unam potentiam confluunt, deſtituunt alteram. Sed contra, quia illi ſpiritus non caſu in tanta copiam ad illam potentiam fluunt, aliter non eſſet major ratio cur potiùs ad iſtam, quàm ad illam pergant, ergo hoc provenit ex aliquo principio univerſali, & intrinſeco, à quo taliter moveantur, quod erit anima. Dices quoque cum Averſa qu. 48. ſect. 2. hoc provenire, non quia anima immediatè concurrat, ſed ob intimam conjunctionem, & ſubordinationem potentiarum, & ob limitationem animæ: nequit enim anima ſimul nimis intenſa exercere operationes; ſicut nos etiam diximus diſp. præc. num 82. dum oſtendimus ex hoc medio non inferri unitatem animæ in homine. Contra, quod verè, & phyſicè influit in actus ſecundùm ipſum non eſt anima, ſed potentia, quæ quamtumvis ſit animæ conjuncta, adhuc non ſubordinatur alteri potentiæ; v. g. viſiva non eſt anima, ſed potentia, quæ quantumvis ſit animæ conjuncta, adhuc non ſubordinatur alteri potentiæ; v. g. viſiva non ſubordinatur auditivæ, ergo ex nimis intenſa actione viſivæ potentiæ non debet impediri actio auditus, quia limitatio pertinet ad virtutem activam, quæ non eſſet anima, ſed potentia, exemplum verò de unitate animæ in homine non ad propoſitum, quia verè una anima ſubordinaretur alteri animæ, & conſequenter operationes unius ad operationes alterius; at in propoſito iſtæ potentiæ ſolùm ab anima tanquam à communi tertio, & indifferenti dependerent, non ex ſe invicem.

6 Accedit principaliter, quod potentiæ animæ vegetativæ non poſſunt eſſe accidentia, quia habent ſubſtantiam pro termino, accidens autem nequit attingere productionem ſubſtantiæ, ut fusè probatum eſt diſp. 7. Phyſ. cit. Tum quia non ſunt multiplicanda entia ſine neceſſitate, nulla autem neceſſitas cogit multiplicandi has potentias tanquam realiter diſtinctas, quia rationes adverſariorum non ſolùm ſunt ſolubiles, ut ipſimet Adverſarii fatentur, præcipuè Suarez, & Vaſq. imo & retorqueri poſſunt, ut videbimus. Huc etiam ſpectant rationes, quibus Nominales omnem diſtinctionem auferunt ut in ſeq. art. à fortiori enim urgent diſtinctionem realem.

Contrà hoc aſſertum inſtatur primò authoritatibus Sacræ Script. & Patrum, nam Lucæ 10. dicitur, *Diliges Dominum Deum tuum ex tota anima tua & totis viribus tuis*, ubi per vires intelliguntur potentiæ, quæ diſtinctæ ponuntur ab anima; hinc D. Dion. de Cæleſt. Hierarch. c. 11. diſtinguit in Angelis virtutem, & operationem à ſubſtantia Angeli ad differentiam ſimplicitatis divinæ, ſed in Deo iſtæ potentiæ formaliter diſtinguuntur, ergo in Angelis, & anima realiter diſtingui debent, aliter nulla differentia; idem habet D. Aug. 6. de Trin. c. 6. & D. Anſel. de concord. grat. & lib. arb. c. 19. ait, quod potentiæ ſic ſunt in anima, ſicut in corpore membra; Boet. in li. diviſ. inquit animam dividi in potentias, ſicut totum in partes virtuales. Accedunt authorit. Ariſt. nam 3. de An. 1. loquens de intellectiva inquit *De parte autem animæ*, &c. & 1. Eth. cap. 6. ait, quemadmodum in corpore eſt viſus, ſic in anima eſt mens, & alias in alio; quæ omnia non poſſunt eſſe vera ſine reali diſtinctione, nam pars, & membrum realiter à corpore diſtinguuntur, & à toto: & in lib. de mem. & remin. c 10. vocavit memoriam paſſionem, & habitum, quæ pertinent ad prædicam. qualitatis; unde non ſolùm à Philoſophis, verum etiam à Dam. in ſua Logica hæ potentiæ ad ſecundam ſpeciem qualitatis ſcilicet naturalem potentia, vel impotentiam reducuntur.

7 Reſp. primam authorit. non eſſe ad propoſitum, quia ſequeretur, potentias ſe ſolis agere, & animam quoque, imò diverſos actus exercere; quare ſenſus eſt, Deum amari debere abſque ſciſſione, ut ait Gloſ. & ſuper omnia, velut ait Lyranus in c. 6. Deut. per animam intelliguntur potentiæ internæ, per vires intelliguntur externæ; vel ſolum colligitur diſtinctio formalis, quam ſolùm convincunt authoritates Dion. & Aug. nec urget, quod in Deo adſit etiam hæc formalis diſtinctio, nam in Deo hæc diſtinctio eſt ſine compoſitione, ideòque ſtat cum ſumma ſimplicitate, at in nobis eſt cum compoſitione; quare excludit perfectam ſimplicitatem; & hæc eſt ratio, cur Patres per illam diſtinctionem quærunt Deum à natura rationali diſtinguere; cum additur, quod ſunt partes, &c. reſpondet Scot. lit. F. & M. quòd non debet intelligi in rigore, quia pars non eſt ejuſdem eſſentiæ cum toto, & altera comparte, quando totum eſt ætherogeneum, ut eſt corpus, eſtque pars prior origine toto, at iſtæ potentiæ ſecundùm S. Aug. q. de Trin. c. 5. & n. 2. adductum ſunt ejuſdem eſſentiæ, & una includit totam eſſentiam animæ, neque ſunt priores anima; quare inquit Doctor, erit ſenſus, quod ſint partiales perfectiones formaliter diſtinctæ, & paritas currit quoad diſtinctionem ex natura rei repertam inter corpus, & membra, & inter animam, & potentias, illa tamen eſt realis, iſta formalis. Idem dicimus ad Ariſt. in 3. de An. quamvis explicari poſſit de anima intellectiva, quæ eſt pars ſubjectiva animæ in communi, non de intellectu. In 1. Eth. comparatio non eſt quoad diſtinctionem, ſed quoad officia, ſicut enim viſus regit totum corpus oſtendendo pericula, eſtque principalior inter ſenſus externos, ſic mens, ut utramque potentiam rationalem complectitur regit totam animam, eſtque principalior potentia. In lib. de mem. & remin. Ariſt. memoriam vocavit paſſionem, & habitum, quia memoria dicit duo, intellectum ſcilicet cum ſpecie intelligibili, propter quam habitus, & paſſio vocari poteſt. Et tandem per naturalem potentiam, & impotentiam, ait Doctor, non debere intelligi ipſaſmet potentias, ſed potius facilitatem, & difficultatem utendi illis, ut diximus in Logica.

8 Secundò, ſecundùm omnes Theologos in anima reperitur imago Trinitatis, & perpetuò, ſed in Trinitate ſunt tria realiter inter ſe diſtincta in unitate eſſentiæ, ergo ita in anima, ſed hæc tria non poſſunt eſſe actus, quia non ſemper manent, ergo erunt potentiæ. Tum 2. quod recipit magis, & minus, non eſt ſubſtantia, ex dictis diſp. 5. de Gen. q. 5. ar. 2. ſed iſtæ potentiæ ex Aug. 15. de Trin. cap. 13. recipiunt magis, & minus; & ex Scot. 4. d. 49. q. 14. H. potentia animæ tam viſiva, quàm motiva intenditur in Beatis, ergo &c. hinc D. Anſel. de caſu diab. cap. 8. inquit, quòd iſtæ potentiæ, & ſi non ſunt ſubſtantiæ, non ſunt tamen nihil. Tum 3. potentia ad operandum præſupponit eſſentiam ultimò terminatam, atque completam per actum eſſendi, quem prius reſpicit, quam operationem, ergo potentia eſt accidens, nam quicquid advenit enti jam completo in ſua eſſentia, & per ſuam ſubſiſtentiam, eſt accidens ipſius. Tum 4. nulla ſubſtantia eſt immediatè activa, ſed quælibet mediis accidentibus agit, ut patet inductione; elementa enim localiter moventur per gravitatem, & levitatem, & ad invicem agunt per primas qualitates, unde dicebat Ariſt. lib. de ſenſu, & ſenſil. c. 2. ignem non agere quatenus ignem, ſed quatenus calidum, idem in mixtis apparet, magnes enim trahit ferrum per qualitatem virtuale, quæ ferro per contactum communicatur; in viventibus quoque opera animæ vegetativæ fiunt mediante calore, opera ſenſitivæ mediis organis corporeis; idem in cauſis celeſtibus conſpicitur, agunt medio motu, & lumine, ergo cum iſtæ potentiæ ſint animæ conceſſæ à natura ad operandum, erunt accidentia.

9 Reſp. ad 1. ex Scot. cit. quod in anima perpetuo non eſt imago Trinitatis formaliter, ſed tantum virtualiter, quia potentiæ non diſtinguuntur realiter, formaliter verò eſt, quatenus anima eſt ſub actibus ſuis. Ad 2. dicimus non potentias, ſed habilitates, & facilitates earum ſuſcipere magis, & minus, ut loco ibi cit. diximus; Scotus verò cautè eſt ibi intelligendus, cùm enim dicit virtutem animæ intendi, non loquitur de intenſione intrinſeca, ut fit in calore per additionem novi gradus, ſed extrinſeca per remotionem impedimenti ex parte corporis, quamvis videatur loqui de prima; hoc enim eſt, quia quodcunq; dicatur, ſalvatur adhuc ratio, cur velocior erit motus in Beatis, & perfectior viſio; hinc disjunctivè loquitur dicens, quod modo in anima virtus non eſt ſufficiens ad motum, hoc eſt, vel quia eſt impedita à corpore, vel quia in ſe eſt diminuta. D. Anſel. vel intelligitur formaliter, quia iſtæ potentiæ non ſunt ſubſtantia, ſed aliquid ſubſtantiæ; vel conditionatè tantum loquitur, ut inferat, quod non ſunt nihil. Ad 3. neg. antec. prius enim habet natura omnia, quæ ſunt illi realiter identificata, quàm ſubſiſtere dicatur, quia ſubſiſtentia eſt realiter diſtincta; concedimus autem eſſentiam prius reſpicere actum completum, & perfectum eſſendi quàm operationem; ſed ex hoc ſolum ſequitur quòd priùs debet dici ſubſiſtens, quam operans, non tamen quàm potens operari dicatur. Ad 4. neg. aſſumptum, ut dictum eſt diſ. 7. Phyſ. cit. & ad inductionem illam concedimus ſubſtantias agere mediis accidentibus diſpoſitivè, ut in exemplis adductis in generatione elementorum, at poſteà ſe ipſis producere formam ſubſtantialem, agunt etiam mediis accidentibus aliquos effectus accidentales, ut eſt localis motus, & ſimilia; non tamen id eſt univerſaliter verum, ut diſp. citat. q. 6. ar. 3. diximus, & in propoſito præſertim de potentiis, cujus diſparitatis ratio aſſignatur in probat. concluſ.

10 Tertiò, anima definitur per actum, ergo ſi eſt immediatum operandi principium, ſicut ſemper eſt actus, ſic ſemper operaretur, quod eſt falſum. Tum 2. actus, non eſt immediatum principium recipiendi actum, anima eſt actus, ergo non poteſt immediatè recipere operationes, quæ ſunt actus. Tum 3. anima eſt actus corporis, ſed intellectus non eſt actus corporis ex 2. de An. 11. ergo inter ſe realiter differunt, conſeq. patet, quia ſi eſſent idem realiter, non poſſet anima abſque intellectu informare. Tum 4. actus, & potentia debent proportionari inter ſe, ergo ſi actus harum potentiarum ſaltem ſenſitivæ, & intellectivæ eſt, accidens potentiæ quoque erunt accidentia; nam ſubſtantia non eſt proportionata, ſed nimis diſtans. Tum 5. ſi hæ potentiæ eſſent realiter identificatę cum anima, jam reperirentur in rationali à corpore ſeparata, ſed hoc eſt falſum, quia ſic anima ſeparata poſſet videre, phantaſiari, ſentire, &c.

Reſp. ad 1. ex Scot. neg. paritatem conſequentię, quia cauſa formalis non poteſt carere ſuo actu, ſed bene cauſa efficiens, ut patet, hinc ſolum ſequitur, quòd anima, quandiù eſt in corpore actu eſt principium potens operandi, ſicut actu ſemper informat; aliter quia intellectus ſecundum ipſos eſt actus animæ, quam informat, & in quam recipitur, etiam ſemper intelligeret. Ad 2. negat Doctor majorem, quantitas enim recipit qualitates & ſubſtantia omnia accidentia, & tamen tam quantitas, quàm ſubſtantia ſunt actus. Ad 3. Scot. 4. d. 43. q. 2. K. quod cum dicitur, intellectus eſt ſeparatus, eſt nullius corporis actus, &c. debet intelligi in ordine ad operationes, ſcilicet quod quatenus eſt proprię operationis principium, non eſt quædam potentia organo alligata, ut cæteræ ſenſitivæ, non negatur tamen quin entitas illa realis, quæ eſt intellectus, ſit corporis forma, ſcilicet anima rationalis; attamen quia intellectus dicit principium operandi in anima, & iſtud

prin-

principium præſcindit à quolibet organo, idcirco abſolutè dicitur, quod intellectus non eſt forma corporis, ad hanc autem diverſitatem ſufficit formalis diſtinctio, ut etiam notat Scot. 2. d. 16. B. Ad 4. ſi valeret, nullum accidens à ſubſtantia proveniret, unde nec potentiæ eſſent ab anima, nec ſubſtantia ſecundùm ipſos produceretur ab accidenti; ſatis igitur anima intelligitur proportionata per illas potentias, quæ ad illos actus ſunt ordinatæ, proportio enim requiſita non eſt in entitate, niſi in cauſis univocis, ſed in activitate ut verè effectus contineatur in virtute activa cauſæ. Ad 5. vera eſt conſeq. de potentiis organicis incompletis, ut dicunt illos gradus perfectionales, qui non niſi virtualiter dicuntur materiales, & extenſæ in anima rationali, non tamen de potentiis organicis completis, quæ verè ſunt extenſæ, & materiales, & deſtruuntur ad corruptionem totius, ut adnotavimus num. 1.

11 Quartò, minus ſunt eadem illa, quorum unum non includitur in alio, imò eſt totaliter extra ipſum, quam illa, quorum unum eſt de intrinſeca ratione alterius, ſed potentiæ animæ ita ſe habent, ut una non includatur in alia, nec in eſſentia animæ, partes verò ſunt de intrinſeca ratione compoſiti ſubſtantialis, & tamen diſtinguuntur realiter à toto ſecundùm Scotum, ergo multo magis potentiæ ab anima, & inter ſe debent realiter diſtingui. Confirm. nulla creata entia poſſunt inter ſe magis identificari, licèt ſint eadem in tertio, quam faciant relationes originis in Deo, quæ cum eſſentia ſunt idem realiter, inter ſe verò realiter differunt, ergo potentiæ, quamvis eſſent cum anima realiter eadem, inter ſe verò erunt realiter diverſæ; aſſumptum prob. quia quod aliqua formaliter diſtincta realiter identificentur, provenit ſecundùm Scotum ex perfectione illorum infinita, vel ſaltem unius extremi, ſed nullum creatum poteſt eſſe perfectius relationibus originis; ergo &c.

Reſp. neg. anteced. ſi illa, quæ ad invicem non ſe includunt, identificentur in tertio, imò ex hoc, quod aliquid eſſentialiter includitur in alio, deducimus, quod ſit eſſentialiter idem illi, quæ identitas eſſentialis ſtat cum reali diſtinctione, ut de toto, & partibus diximus diſ. 5. Phyſ. potentiæ, quamvis formaliter non ſe includant, ſunt tamen realiter una res, & una eſſentia cum anima. Ad confirm. reſp. ex Scot. 2. d. 8. qu. 4. in fine explicando maj. nam vel loquitur de rebus in ſuis formalitatibus acceptis, quomodo ab illa unione in tertio præſcindunt, & ſic concedimus majorem cum probat. quia ut ſic nullam habent rationem identitatis, cùm nullum ſit formaliter infinitum, vel loquitur de illis, ut includunt illam unionem in tertio, & ſic eſt falſa, quia propter illam unionem realem non poſſunt realiter manere diſtincta, ut remanent relationes originis in Deo, quia iſtud tertium creatum non eſt ita illimitatum, ut eſſentia divina, & ideò non poteſt ſibi realiter identificare aliqua permanentia adhuc realiter diſtincta. Dices, iſtud tertium creatum non eſt formaliter infinitum, ergo non habet, unde poſſit ſibi aliud identificare. Reſp. duplex eſt identitas realis, una perfecta, qua ſcilicet aliqua etiam præſcindendo ab unione, & in abſtracto unum de altero adhuc prædicatur, & ad iſtam requiritur infinitas; altera imperfecta, qua licet aliqua identificentur, quia non ſunt duæ res, ſed potiùs formalitates, & realitates, attamen ut ab unione præſcindunt, & in abſtracto non valent de ſe invicem prædicari, ut rationalitas, & animalitas, & ad hanc non requiritur infinitas in altero extremorum.

12 Quintò, impoſſibile eſt unum, & idem realiter, etſi formaliter diverſum, eſſe ejuſdem rei productivum, & non productivum, receptivum, & non receptivum, ſed intellectus eſt productivus intellectionis, & receptivus ejuſdem; non autem voluntas, hæc enim eſt productiva volitionis, & ejuſdem receptiva, ergo &c. major. prob. ideò calorem, & frigus dicimus eſſe diſtantia, quia producibile ab uno non eſt ab alio producibile, & corpus eſt à ſpiritu realiter diſtinctum, quia receptibile à corpore recipi nequit à ſpiritu. Tum 2. intellectus movet voluntatem ad agendum, ergo eſt realiter ab illa diſtinctus, ſicut movens, & motum. Tum 3. ſicuti accidentia materialia ſe habent ad eorum principia, & ſubjecta, ita accidentia ſpiritualia ad ſua principia, & ſubjecta, ſed impoſſibile eſt, quod unum realiter licèt formaliter plura, producat, & non producat albedinem, recipiat, & non recipiat illam, ergo &c. Tum 4. magis arguitur eſſe diſtincta illa, quorum unum eſt productivum alicujus, & receptivum; non alterum, quam illa, quæ poſſunt idem producere, & recipere, ſed duo intellectus poſſunt eandem intellectionem producere, & recipere, & tamen ſunt realiter diſtincti, voluntas autem nullatenus poteſt producere, & recipere intellectionem, ergo &c.

13 Reſp. hæc argumenta, quæ à Nominalibus conficiuntur contra Scotum, magis contra ipſos concludere aſſerentes eandem animam re, ſed ratione tantum diverſam eſſe ejuſdem rei productivam, & non productivam, receptivam, & non receptivam; idcircò neg. major, ad ſalvandam enim contradictionem non neceſſariò requiritur non identitas realis, ut patet in omnibus formaliter diſtinctis, quæ diverſa poſſident attributa; ad probat. dicimus ex Scot. 2. d. 1. qu. 6. B. quod diſtinctio per operationes eſt diſtinctio à poſteriori, unde priùs res eſt ex ſe talis naturæ, quam dicat ordinem ad actum ſecundum, non ergo rectè ſemper infertur realis diſtinctio ex diverſitate operationis, ſed ſolùm diſtinctio principiorum quoad proprias rationes formales, calor verò, & frigus, corpus, & ſpiritus ex propriis rationibus ſunt ex ſe incompoſſibilia in eodem, ideò ſunt realiter diſtincta, non ſic intellectus, & voluntas, ac aliæ potentiæ. Ad 2. imò ex hoc cap. Hurt. & Arriaga inferunt identitatem formalem ut in ſeq. art. ubi etiam reſpondebimus huic rationi. Ad 3. dicimus animam eſſe proprium, & verum receptivum intellectionis, & volitionis, ſed intellectionis mediante intellectu, volitionis mediante voluntate; ſicut enim intellectus, & voluntas ſunt rationes producendi, ita & recipiendi; & in hoc ſenſu intelligi debet dictum Scoti, intellectus recipit, & producit intellectionem, non anima, quia v. g. ipſe eſt ratio, qua anima producat, & recipiat; cum ergo dicitur impoſſibile eſt quod idem realiter producat, & non producat intellectionem, vel eſt ſermo de principio *Quod*, & concedimus, anima enim non poteſt dici, quod recipiat, & non recipiat intellectionem; vel eſt ſermo de principio *Quo*, & negamus, quia ſtat, quod unum ſit ratio productiva, & receptiva unius, & non alterius, abſque eo quod realiter diſtinguantur. An 4. ſimiliter dicimus, quod procedit de principiis *Qua*, non *Quibus*, quales ſunt potentiæ, tum quia Petrus, & Paulus realiter differunt, conveniunt verò in ratione formali, at relatio creaturæ ad Deum, item paſſio ſunt realiter cum Petro, & Paulo identificata, & tamen alia eſt ratio formalis unius, alia alterius; quare deducitur tantum in ſuis rationibus formalibus magis differe, ſi à tertio, in quo identificantur, abſtrahatur, quàm duo intellectus inter ſe. Iſtæ tamen rationes propriè ſpectant ad tractatum de identitatibus, & diſtinctionibus, quia faciunt contra diſtinctionem formalem in communi de quo in Met. pro nunc vide diſput. 1. Log. qu. 5. art. 2. in explicatione diſtinctionis formalis.

14 Tandem arguit Joan. de S. Tho. qu. 2. de An. art. 2. & eſt fundamentum Thomiſt. potentiæ ſpecificantur ab operatione, ſed operatio cujuslibet ſubſtantiæ creatæ eſt accidens, quia adeſt, & abeſt, etiam illa, quæ ad ſubſtantiam terminatur, ergo quælibet potentia activa ſubſtantiæ erit accidens; major eſt Ariſtot. ut dicemus quæſt. 4. min. patet, conſequ. prob. hoc eſt ſpecificari ab actione, ac dicere intrinſecum ordinem ad illam, ergo ſi actio eſt accidens, etiam potentia erit accidens; Prob. conſeq quia ſubſtantia nequit ab actione ſpecificari, quia in ſe, & in ſua ſpecie, & quidditate non pendet ab actu ſecundo, qui eſt accidens, quod neceſſariò ſupponit totam ſubſtantiam completam, cum ab illa ſuſtentetur; hinc potentia eſt ignobilior actu, quia ordinatur ad illum. Tum quia iſtæ potentiæ recipiunt habitus realiter diſtinctos, intellectus habitum fidei, voluntas habitum charitatis, qui habitus ſeparantur, ergo & potentiæ, quæ per tales habitus operantur, realiter inter ſe diſtinguuntur.

Reſp. concedendo potentias ſpecificari ab actibus, non quidem in ſenſu Thomiſt. quod ab actibus accipiant differentias eſſentiales, ſed à poſteriori, ordo enim ad actus non eſt de quidditate potentiæ, ut dicemus qu. 4. non implicat autem ſubſtantiam dicere ordinem ad accidens in hoc ſenſu, ſicut eſſentia dicit ordinem ad paſſiones, & potentias, quæ in ſent. Thomiſt. ſunt accidentia realiter diſtincta; hinc non ſequitur potentias præſupponere actus, & eſſe imperfectiores actibus; imò ſi potentia eſſet actu imperfectior, non poſſet illum producere, ſed alia cauſa principalior requiretur. Ad confirm. ſicut eadem eſſentia animæ in ſe recipit potentias per Thomiſtas realiter diſtinctas, & mediatè actus, & habitus harum potentiarum, ita ſecundùm nos eadem eſſentia animæ mediis potentiis formaliter diſtinctis recipit actus, & habitus realiter diſtinctos, ut diximus ad præcedens. Alias rationes vide diſp. 7. Phyſ. quæſt 6. art. 2. & 3. contrà primam concluſ.

ARTICULUS II.

Potentiæ diſtinguuntur formaliter ab anima.

15 HÆc concluſio eſt præcipuè contra Nominales, Hurt. & Arriagam, & alios ſolam rationis diſtinctionem agnoſcentes inter animam, & potentias; eamque docet Scot. 2. d. 16. cit. & prob. primò authoritatibus adductis art. præc. nam D. Aug. in lib. de Spir. & An. cap. 4. & 13. loquens de potentiis animæ, ait *proprietates quidam multæ ſunt, ſed eſſentia una*; quæ authoritas nequit explicari de anima, quatenùs ſub diverſis actibus exiſtit, ut ait Rubionus, quem ſequitur Hurt. nam ut ſic non poteſt anima dici proprietas, ſicut neque ut ſic una eſſentia, imò realiter anima, ut ſic à ſeipſa differt, & eſſentialiter, ſicut homo albus, & homo niger reduplicativè loquendo differunt eſſentialiter, & ſpecie; intelligitur ergo de ipſis potentiis formaliter. Accedit authoritas Anſel. de caſu diab. cap. 8. referente Scot. cit. ſup. A. dicentis, quod potentiæ iſtæ, & ſi non ſunt ſubſtantiæ, non ſunt tamen nihil, ubi non eſt ſermo de ipſa anima, ut eſt ſub actu, quia ſic non dicitur propriè potentia, quæ actum antecedit, ſed de ipſis potentiis formaliter, quæ propriè non ſunt ſubſtantia, ſed aliquid ſubſtantiæ, ut etiam ait D. Aug. tract. 15. in Joan. de intellectu, quod non eſt anima, ſed aliquid animæ; faciunt etiam aliæ authoritates, quibus Thomiſtæ probant diſtinctionem realem.

Secundò, probat. ratione; potentiæ animæ tam inter ſe, quàm in ordine ad animam fundant prædicata contradictoria, ergo actualiter ex natura rei diſtingui debent, conſeq. patet ex dictis diſp. 1. Log. q. 5. art. 2. diſtinctionem formalem dari probavimus; antec. prob. potentiæ dicuntur communiter originari ab anima, & fluere, etiam præſcindendo ab actibus, item anima dicitur corporis forma ex 1. de Anim. 11. non tamen intellectus, aliæ potentiæ dicuntur organicæ, aliæ inorganicæ, & quod fortius eſt, voluntas eſt potentia libera, intellectus potentia naturalis, ergo nequit idem principium eſſe intellectus, & voluntas. Prob. conſeq. liberum, & naturale ſunt primæ differentiæ dividentes principium activum in communi, ut fusè oſtendit Scot. p. d. 2. qu. 7. & quol. 16. art. 2. & 3. ex Ariſ. 2. Phyſ. 49. ubi dividit cauſam activam in naturam, & propoſitum, ideſt in naturalem, & liberam, ergo nequeunt eidem principio convenire. Tum quia eſſe principium naturale eſt eſſe ex propria natura determinatum ad agendum, eſſe verò liberum eſt eſſe ſui ipſius determinativum, ut dicemus diſp. 7. ergo nequit anima omninò in ſe diſtincta circa idem objectum dici principium naturale, & liberum antecedenter ad actus, aliter eſſet determinata, & non determinata, quod contradicit.

16 Reſp. Rubionus 2. d. 17. qu. 2. poſſe idem principium reſpectu diverſorum eſſe naturale, & liberum, non reſpectu ejuſdem, ut voluntas divina ad intra eſt principium neceſſarium, ad extra liberum, voluntas creata reſpectu volitionis eſt principium liberum, at quando concurrit ad intellectionem ſui ipſius, naturaliter concurrit; idem dicendum de objecto, quod reſpectu intellectionis eſt principium naturale, at reſpectu volitionis eſt principium liberum, ſicut libera eſt volitio, ita anima reſpectu volitionis eſt libera, reſpectu intellectionis eſt naturalis.

Contrà, primæ differentiæ alicujus generis nequeunt ullo pacto alicui ſimul convenire nec reſpectu ejuſdem, nec reſpectu diverſorum, ut patet de rationali, & irationali, ſed naturale, & liberum ſunt primæ differentiæ principii activi, ergo &c. Tum quia intellectus, & voluntas ſunt circa idem objectum, non circa diverſa, ut ſuo ſoco dicemus, ergo adhuc urget argumentum contrà ipſum. Accedit, quod ratio liberi non eſt ratio principii naturalis, & utraque ratio in anima reperitur antecedenter ad actus, ergo debent in ipſa actualiter diſtingui, conſequ. patet rationibus illis, quibus diſtinctio formalis oſtenditur in Log. loc. cit. Confirm. ex Scoto p. d. 8. qu. 4. G. ubi de eſſentia divina loquitur; aut anima alio modo ſe habet ad productionem volitionis, quàm ſe habuit ad productionem intellectionis, aut non; ſi primum, ergo habetur aliqua diſtinctio inter intellectum, & voluntatem; ſi ſecundum, ergo volitio, & intellectio erunt ejuſdem rationis, quia idem manens idem natum eſt facere idem. Dices, animam, ut reſpicit intellectionem dici intellectum, ut volitionem, dici voluntatem. Contra vel eſt eadem omninò ratio hoc, quod eſt eſſe intellectum, vel voluntatem, vel eſt diverſa; ſi primum, viget argumentum, ſi ſecundum, vel hæc diverſitas dicit illos reſpectus ad actus, & hæc non ſufficit, quia illi reſpectus non ſunt rationes agendi; vel dicit rationes diverſas agendi formaliter, & habetur propoſitum. Vide Scot. cit. & d. 13. D. & in 4. d. 46. qu. 3. ad 2. princip. ubi oſtendit, quod nulla realis diverſitas effectuum poteſt ſalvari per diverſitatem rationis in cauſa, ſed requiritur neceſſariò diverſitas, ſaltem formalis; hæc ratio magis firmabitur in reſponſ. ad 1.

17 Nec exempla adducta aliquid valent, nam voluntas divina, tam ad intra, quàm ad extra liberè agit, licet ad intrà neceſſariò, ad extra contingenter. Voluntas creata in ratione objecti terminativè ad intellectionem concurrit, non motivè, quia ſicut eſt ſubſtantia identicè, ita immediatè non movet, ſed anima eſt illa, quæ movet ad ſui intellectionem, & ſuarum potentiarum; hinc voluntas divina, quia reſpectu intellectus creati movet in ratione objecti, ſaltem cum eſſentia concurrit ad motionem, movet liberè. Objectum tandem ſi ad volitionem concurrit activè, de quo diſp. 7. non niſi naturaliter concurrit, volitio tamen dicitur ſimpliciter libera propter cauſam principalem, ſcilicet voluntatem, quæ libera eſt. Vide Lichet. p. diſt. 1. qu. 4. reſpondendo ad Ocham, & malè ibidem à Bargio reprehenditur dicente voluntatem ut potentiam eſſe liberam, ut objectum eſſe naturalem, jam enim curreret argumentum adverſariorum.

Dices; hæc ratio tantùm probat intellectum, & voluntatem diſtingui inter ſe, non tamen ut eſt univerſalis, quia aliæ potentiæ ſunt naturales non liberæ, ergo iſtæ ſaltem ab anima non diſtinguuntur. Reſpondemus, utique hanc rationem peculiarem eſſe quoad illam diviſionem principii in naturale, & liberum, quæ fuſius examinatur in Theologia, & diſp. 7. aliqua dicemus; attamen de aliis potentiis poſſet idem quoque oſtendi, quatenus habent inter ſe aliquam diverſitatem, ſuppoſitis præcipuè illis authoritatibus, quod potentiæ fluant, originentur ab anima, & ſe habeant veluti partes, vel paſſiones. Benè tamen eſt verum, quod non adſunt rationes convincentes, & neceſſariæ; hinc Scot. in 2. d. 16. lit. I. ait, iſtam viam ſcilicet negando omnem diſtinctionem formalem inter potentias, & animam ſuſtineri, ſi ſalvari aliquæ authoritates poſſent, quæ ponunt, quod potentiæ exeunt, & fluunt ab eſſentia, & hujuſmodi. Omninò tamen videtur ponenda diſtinctio inter animam, & intellectum, ac voluntatem, & inter intellectum, & cæteras potentias, etiamſi iſtæ non dentur ab anima diſtinctæ; quia anima eſt principium informans reſpectu hominis, intellectus verò non dicitur hominem informare. Neque dicas cum Rub. ſenſum hujus propoſitionis eſſe intellectum, non eſſe formam informantem corpus, ideſt anima, quatenus eſt principium intellectionis eſt principium alicujus operationis inorganicæ, & à corpore abſtrahentis. Non valet, quia non ſolùm eſt verum, intellectionem à corpore abſtrahere, ſed etiam intellectum antecedenter ad operationem, ergo intellectus non dicet animam cum reſpectu ad intellectionem, quia anima etiam ſecundùm gradum intellectivum eſt forma informans corpus.

18 Remanet igitur, quod formaliter diſtinguantur ab anima; quod explicat Scotus, & probat, quia potentiæ unitivæ dicuntur in anima contineri, ergo non ſunt omninò idem animæ, quia ſecundum Dion. de div. nom. cap. 8. continentia unitiva non eſt eorum, quæ ſunt omninò idem, quia illa non uniuntur, nec eſt eorum, quæ manent diſtincta ea diſtinctione, qua fuerunt diſtincta ante unionem, ergo quæ ſunt unum realiter, manent formaliter diſtincta, antec. patet, quia anima vegetativa, & ſenſitiva, quæ reperiuntur in brutis, dicuntur contineri in rationali, & in ipſa uniri. Negat verò, quod iſta unitivè contenta, alia ſunt de natura continentis, ut ſunt prædicata quidditativa, alia verò ſubſequuntur naturam continentis, & quaſi poſteriora, ut ſunt paſſiones ſubjecti, & potentiæ, non quod potentiæ ſint veræ, & formaliter paſſiones, quia ſic tantùm dicerent aptitudinem, & relationes aptitudinales, ſed ſunt realitates quædam realiter cum anima identificatæ, quibus anima proximè dicitur potens operari, & ab ipſa emanant ad modum paſſionis à ſubjecto. Ex quibus inferas etiam inter ſe potentias formaliter diſtingui.

Contra arg. 1. ex Rubion. nulla eſt neceſſitas ponendi talem diſtinctionem. Prob. quia non multiplicitas actuum ſpecie diſtinctorum, quia Sol eadem virtute calefacit, & deſiccat, nec in aliis ſubſtantialibus formis multiplicantur iſtæ potentiæ; nec diverſitas agendi naturaliter, & liberè, organicè, vel inorganicè, &c. quia anima eſt agens principale horum actuum, iſtæ potentiæ ſunt inſtrumentales; ergo eadem anima ſecundum propriam eſſentiam (quomodo dicitur agens principale) aget naturaliter, liberè, organicè, inorganicè, ergo fruſtra adeſſent diſtinctæ potentiæ. Confirm. ſecundùm Scotum anima eſt beatificabilis immediatè, quantò enim ordinatum ad finem immediatiùs attingit finem, tantò nobilius eſt, ergo ſi aliqua forma imperfectior attingit ſeipſa finem abſque media potentia, ut patet in aliis formis ſubſtantialibus, & in accidentibus, idem de anima dicendum. Accedit, quod ſicut res intelligibilis ſe habet ad intelligibilitatem, ita res intellectiva ad intellectivitatem, ſed res intelligibilis ſeipſa eſt talis, non medio aliquo formaliter diſtincto, ergo &c.

19 Reſp. neg. aſſumptum, & ad probat. dicimus Scot. in p. d. 26. ad 2. princ. eſſe dubium, an quælibet ſubſtantia ſit principium activum ſeipſa, an verò per aliquam perfectionem identicè contentam, ſicut dicimus de anima; attamen in p. d. 13. N. reſpondeo ad argum. Adami clarè ait, tunc debere multiplicari principia agendi in aliqua re, quando effectus diſtincti ab illa re provenientes requirunt ex ſuis rationibus aliquam priorem diſtinctionem in principiis, ut eſt in propoſito, quia agere naturaliter, & liberè ſunt duo oppoſiti modi agendi, & ideò nequeunt eidem omninò convenire abſque aliqua diſtinctione; cùm ergo aliæ ſubſtantiæ naturaliter agant, non eſt neceſſaria illa multiplicatio rationum formalium agendi, ut eſt neceſſaria in anima; hinc etiam diximus, non eſſe neceſſariam diſtinctionem potentiarum ſenſitivarum ab anima, quia quælibet naturaliter agit, niſi ad ſalvandas authoritates illas, quare ad primam probat. negamus paritatem de ſole, & anima propter iſtam rationem; Ad 2. dicimus potentias iſtas non eſſe in rigore inſtrumenta, quia hæc non attingunt terminum principalis agentis ex diſp. 8 phyſ. qu 7. & diſtinctus eſt influxus agentis principalis ab influxu inſtrumenti, anima verò immediatè non agit in intellectionem ut principalis cauſa, nec intellectus inſtrumentaliter, ſed potiùs potentiæ ſunt rationes agendi in anima, quare concedimus eandem animam agere naturaliter, & liberè, non tamen ſecundùm eandem rationem, ſed ſecundum diverſam, quæ diverſitas à parte rei debet reperiri ad ſalvandam contradictionem.

20 Dices, ſecundum Scot. 4. d. 46. quæſt. 3. cit. nequit diverſitas effectuum ſalvari, niſi per diverſitatem ſaltem ex natura rei in cauſa, non per diverſitatem rationis, ergo vel quælibet ſubſtantia aget mediis potentiis, vel nulla. Tum quia quando una ſubſtantia producit unum effectum, vel aliter ſe habet, ac quando produxit alterum diverſæ rationis, vel non; ſi ſecundum, ergo non poteſt cauſare diverſos effectus, ut ſupra dicebamus; ſi primum ergo diverſæ potentiæ erunt in ſubſtantia, & tamen Scotus in diſt. 13. cit. concedit omnia attributa immediatè emanare ab eſſentia, non per alias potentias.

Reſpond. Scot. loqui de effectibus neceſſariò poſtulantibus diverſitatem in cauſa, & inquit, quod iſta diverſitas non ſufficit, ut ſit rationis; modo tales effectus ſunt illi, qui diverſis modis petunt produci inter ſe incompoſſibilibus, nec ad unum tertium reducibilibus, ut eſt producere liberè, & naturaliter; at quando effectus ſunt eodem modo producibiles poſſunt ab eodem omninò principio illimitato produci, maximè ſi eſt liberum, ut eſt voluntas, quæ reſpectu ejuſdem objecti poteſt volitionem, & nolitionem elicere; vel ſi eſt principium per ſimplicem emanationem, ut eſt eſſentia reſpectu paſſionum, tunc enim ſtatim in omnes paſſiones erumpit, nec tempore antecedit; at quando eſt principium per veram productionem, eſtque naturale, utique requiritur aliqua determinatio, per quam producat, & non aliud, talis autem in Sole eſt diverſitas materiæ, in anima diverſitas organorum (ſubſtinendo, quod aliæ potentiæ non ſint diſtinctæ) in intellectu diverſitas objecti, & ſpeciei intelligibilis. Ad aliam probat. patet, quòd principium per emanationem, ut eſt eſſentia reſpectu attributorum, & ex eo quod eodem modo petunt emanare, & eſſentia eſt radix ex propria ratione, non diverſo modo ſe habet; neg. verò conſequ. quia eſ-

ſentia

ſentia ſe habet ut principium illimitatum, & poteſt ut ſic ad plura ſe extendere. Nota tamen, quod Scot. in p. d. 13. H. in illa additione videtur favere huic opinioni Nominalium.

Ad 1. confirmat princ. argum. dicimus animam immediatiùs debere finem attingere, ſed poſſibili modo, at implicat animam ſine potentiis agere ex dictis; nec paritas de aliis formis urget, quia anima eſt talis naturæ propter ſua illimitationem in modis agendi; neque hoc dicit imperfectionem; quia etiam dicimus Deum mediis potentiis producere, non per ſolam eſſentiam; unde quod taliter agat, nec eſt propter perfectionem animæ, nec propter imperfectionem, ſed quia eſt talis naturæ, imò propter ejus perfectionem ſcilicet propter illam illimitationem in modo agendi. Ad 2. negamus paritatem, & quia objectum ſemper naturaliter concurrit, non liberè, & quia eſſentia animæ eſt corporis forma, quod intellectui non convenit.

21 Secundò, arg. ex Hurt. idem principium debet eſſe immediatè intellectivum, & volitivum, ergo intellectus, & voluntas ex natura rei non diſtinguuntur; antec. prob. principium volitivum debet moveri per actualem repræſentationem objecti, nil enim volitum, quin præcognitum, ſed non poteſt ſic moveri, niſi in ſe recipiat intellectionem, ergo &c. Minor prob. intellectio non repræſentat objectum, niſi illi potentiæ, cui immediatè unitur, ſicut quælibet forma communicat ſuum effectum formalem ſubjecto, cui unitur; tum quia ſi Petrus debet excitari ad amorem alicujus objecti, parum refert, quod reperiatur in Joanne cognitio illius objecti, niſi ex iſta cognitione alia generetur in Petro. Confirm. voluntas poteſt velle, & nolle objectum, at non poteſt hos actus elicere, niſi cernat in objecto rationem boni, & mali, à quibus moveatur ad electionem, ergo &c.

Reſp. ex dictis, cum communiter dicitur intellectus intelligit, voluntas vult, ſenſum eſſe, animam ſecundùm rationem intellectivam intelligere, & ſecundùm rationem volitivam velle, itaut ipſa anima eſt, quæ immediatè intelligit, & vult immediatione cauſæ, non verò immediatione rationis agendi, quæ ratio non eſt realiter diſtincta, aliter ageret mediatè mediatione cauſæ, ſicut calor aquæ, vel ignis; tunc ad argum. diſtinguimus antec. debet eſſe immediatè intellectivum, & volitivum, ideſt per eandem rationem formalem, negamus, non per aliquid realiter diſtinctum, ſed per ſeipſum realiter, concedimus; & ad probat. dicimus impropriè dici voluntatem moveri ab intellectu, propriè verò eſt anima, quæ ut intelligens novet ſeipſam ut volens; imò ex hoc deducitur noſtra concluſio, quia ſi ut intelligens movet ſeipſam ut volens, non poteſt ratio intelligendi eſſe eadem cum ratione volendi, aliter ſecundùm eandem rationem moveret, & moveretur; unde concedimus totum argumentum loquendo de principio *Quod*, non verò de principio *Quo*. Ad confirmat. per idem dicimus, arg. probare de principio *Quod*, non de principio *Quo*; imò cum voluntas ut voluntas ſit potentia cœca, non poteſt ipſi formaliter competere intelligere, ſed tantùm realiter identicè.

22 Contrà, anima in tantùm dicitur agere, in quantùm potentia agit, non è contra; potentiæ ideò agunt, quia anima agit, ergo anima nequit movere voluntatem ad volendum, ſed id vult, quod voluntas amat, ergo & ſi anima habeat in ſe intellectionem, non idcircò voluntas movebitur ab ipſa, ergo ipſa voluntas debet cognoſcere, ut poſſit velle; prob. iſta ultima conſeq. quia per intellectionem in intellectu exiſtentem non poteſt moveri; quia non eſt voluntati unita, neque ex hoc quod intellectio ultimatè eſt in anima, ut dictum eſt. Reſp. argum. urgere Thomiſtas ponentes diſtinctionem realem inter animam, & potentias; nos verò dicimus animam propriè, & immediatè concurrere ad actus, quia non mediat alia cauſa, & ſolùm dicuntur mediare potentiæ tanquam rationes formales agendi realiter identificatæ, hinc intellectio realiter in anima recipitur per intellectum, ut per rationem formalem recipiendi.

Tertiò, ex eodem; ex hoc quod potentiæ ſint in eadem anima radicatæ, non ſequitur per hoc, quod actus unius repræſentet objectum alteri, ergo & ſi intellectus, & voluntas ſint in eadem anima, non ob id intellectio poteſt voluntati repræſentare objectum; antec. prob. tactus etiam reperitur in aliis ſenſibus, quia eſt per totum corpus diffuſus, & tamen non percipit objectum illorum; item ſenſus internus ab externo dependet in operando, & tamen præter unionem in anima requiritur, quod internus recipiat ab externo ſpeciem ſenſibilem, ergo voluntas præter radicationem in anima cum intellectu, debet aliquid recipere ab intellectu, ut operetur, quod nequit eſſe, niſi intellectio. Tum 2. anima cum ſpecie impreſſa eſt cauſa adæquata intellectionis, ergo non indiget aliqua potentia media, antec. prob. illa eſt cauſa adæquata, cui omnes formalitatis effectus poſſunt attribui, modò in intellectione reperitur ſpiritualitas, & vitalitas, & ratio imaginis objecti; quæ omnia non excedunt animam cum ſpecie impreſſa, ergo &c. Tum 3. anima, & potentiæ habent eandem definitionem, ergo ſunt idem formaliter; antec. prob. potentia ex 9. Meth. eſt principium agendi, item anima definitur, quod ſit principium intelligendi. Tum 4. ſicut materia prima abſque alio medio recipit formam, & dicitur eſſe in potentia paſſiva, ſic anima ſeipſa abſque alio addito poterit eſſe activa.

23 Reſp. ad 1. ſi ſint radicatæ ſolum unione ſubjectiva, ſicut accidentia plura in eodem ſubjecto, concedimus totum argum. quod valdè urget Thomiſtas; ſi verò ſint radicatæ unione identitatis realis, negamus antec. & ad illas probationes dicimus, ſenſus illos eſſe inter ſe realiter diſtinctos, ſumuntur enim ut ſunt potentiæ adæquatæ, hinc eſt, quod alia unio requiritur, quilibet enim eſt cauſa principalis proprii actus, at intellectus, & voluntas tantùm formaliter diſtinguuntur, & ſolùm ſunt rationes agendi, non cauſæ principales. Vel dicendum cum Scot. 2. d. 3. q. 10. L. negando paritatem, quia potentia appetitiva, quia non eſt cognitiva, non eſt nata habere objectum præſens aliter, ac ſit præſens potentiæ cognitivæ propriæ, & correſpondenti appetitivæ, ſecus eſt de potentiis cognitivis etiam ſubordinatis, quia cum quælibet ſit cognitiva, & alterius generis, quælibet etiam nata eſt habere objectum ſibi præſens ſecundùm proprias præſentialitates, ſeu ſpecies. Ad 2. ſi ſumitur anima in ſeipſa, pro ut excludit omne aliud realiter diſtinctum, concedimus, ſi ut excludit omne formaliter diſtinctum, negamus, quia anima ut ſic eſt indifferens ad agendum naturaliter & liberè, hinc ad producendam intellectionem debet ab aliquo determinari, quæ ſit ratio agendi naturaliter, talis eſt intellectus. Ad 3. dicimus, animam eſſe principium primum *Quod*, potentiam verò *Quo*. Ad 4. poſſet retorqueri, quia potentia materiæ eſt quid diſtinctum formaliter à materia; negamus adhuc paritatem, quia recipere formas non requirit diverſos modos recipiendi, ſicut producere intellectionem, & volitionem.

24 Tandem arg. ex D. Aug. de Spir. & An. c. 4. & 13. ubi ait: *Anima ſecundùm ſui operis officium variis nominibus nuncupatur, dicitur namque vitalis, dum vegetat; ſpiritus, dum contemplatur; ſenſus, dum ſentit; animus, dum ſapit; iſta tamen non differunt in ſubſtantia, ſicut in nominibus, quoniam omnia iſta anima una eſt:* idem aſſerunt D. Bern. ſerm. 11. in Cant. & Iſid. lib. 11. Ethimol. Item Ariſt. 1. de An. 64. ait, hominem operari anima, quod repetit 2. de An. 49. & 50. & 1. de An. 65. intellectum vocat ſubſtantiam; & 2. de An. 9. inquit, ſi oculus eſſet animal, potentia viſiva eſſet ejus forma, unde ſæpè ſæpiùs confundit iſtas potentias cum anima. Tandem Scotus in 2. d. 16. parum ante B. docet, animam eſſe immediatum principium operandi; & lit. D. ait animam eſſe immediatum actuum ſuſceptivum.

Reſp. omnes iſtas authoritates innuere tantùm realem identitatem animæ cum potentiis, ſic D. Aug. eſt eadem anima realiter, quæ variis nominibus appellatur, quibus non correſpondet diverſitas eſſentiæ, & rei, ſed tantùm proprietatum, ut ibid. ſe explicat, anima verò dicitur principium operandi, & ſuſceptivum immediatum ab Ariſt. & Scoto, quia ipſa eſt immediatum *Quod*, tamen debet habere rationes formales agendi, & recipiendi, quæ ſunt potentiæ, & propter iſtam identitatem realem ſæpè anima pro potentiis accipitur, & è contra. Quæ rationes, & authoritates valdè urgent Thomiſtas.

QUÆSTIO II.

Quid ſit actus vitalis.

25 ACcipiendum eſt pro quæſt. intelligentia, actus vitales eſſe in duplici differentia, aliqui enim ſunt imperfecti, ut generatio, nutritio, augmentatio, & motus localis, vel progreſſivus; alii verò ſunt perfecti, ut actus cognoſcitivi, & appetitivi ſenſuum tam externorum, quàm internorum, & potentiarum inorganicarum intellectus ſcilicet, & voluntatis. Actus primi generis faciliter declarantur, in his enim debemus diſtinguere terminum acquiſitum, & ipſam acquiſitionem, vel actionem, terminus enim vel erit compoſitum ſubſtantiale, ut in generatione, vel pars ſubſtantiæ viventis, ut in nutritione, vel ubi ut in motu progreſſivo, actio verò erit ipſa generatio, nutritio, vel motus; quæ omnia in Phyſ. diſp. 15. & in lib. de Gen. diſp. 8. fuerunt explicata. Solùm addere debemus, quid dicat vitalitas in ipſis, quod quidem ex dictis diſp. præced. qu. 2. planius patebit principium intrinſecum acquiſitivum propriæ perfectionis non debitæ ex vi generationis; vitalis in iſtis actionibus dicet hoc eſt provenire à tali principio intrinſeco; ſicut libertas in actu primo eſt indifferentia principii ad elicere, & non elicere aliquem actum, & libertas in actu ſecundo erit reſpectus actus producti à tali principio, quatenus poterat produci, vel non produci; ut diſp. 7. dicemus.

26 Difficiliter tamen explicantur actus ſecundi generis, etenim Prima opinio aſſerit hujuſmodi actus non eſſe niſi receptionem ipſam ſpecierum objectorum in potentiis, ut receptio ſpeciei viſibilis in oculo eſt ipſa viſio, auditus eſt receptio ſpeciei ſoni in aure, intellectio receptio ſpeciei intelligibilis in intellectu, &c. citantur pro hac opinione Gotfr. quol. 4. Ægid. quol. 3. qu. 12. Sueſs. lib. 5. de intellectu cap. 9. & in lib. de ſenſu agente, Tol. 2. de An. qu. 12. & alii. Secunda opinio ſatis communis apud Thomiſtas ponit actus iſtos in actione potentiarum in genere actionis conſiſtere, quam actionem aliqui dicunt non habere terminum, ſed ad objectum immediatè terminari; alii ſolummodo quando objectum eſt abſens, ponunt qualitatem aliquam eſſe terminum per iſtam actionem productum, quæ dicatur ſpecies objecti expreſſa, at quando objectum eſt præſens potentiæ, nullum terminum productum ponunt; demum alii univerſaliter iſtum terminum requirunt. Tertia, ſatis frequens apud Recentiores ponit iſtos actus conſiſtere in illa qualitate à potentia per veram productionem producta; addunt tamen aliqui, ad hoc ut vitalis dicatur, includere formaliter actionem iſtam, & paſſionem, itaut intelligere verb. gr. formaliter dicat hæc tria actionem potentiæ producentis, qualitatem productam, & paſſionem, ſeu receptionem iſtius qualitatis in potentia; ita Hurt. diſput. 6. de Anim. ſect. 1. & 2. quibus ex parte adhæret P.

Fa-

Faber. theor. 78. in fine docens intelligere formaliter conſiſtere in receptione intellectionis in potentia, idem enim judicium de aliis actibus eſt faciendum.

27 Dicimus primò ad actum vitalem non ſufficere receptionem ſpeciei in potentia, ſed requiri quoque actionem ipſius potentiæ vitalis. Concluſio eſt ferè communis, & colligitur ex Scot. quol. 13. & 1. d. 3. q. 7. E. & ſeq. prob. ex D. Auguſt. 9. de Trin. c. ult. & 2. de Trin. c. 5. dicente cognitionem, & viſionem gigni ex objecto, & potentia; & ex Ariſ. 2. de An. 36. & 37. ubi ait animam in genere cauſæ efficientis concurrere etiam ad operationes ſenſitivas, & de ſenſu, & ſenſib. c. 2. inquit ſenſibile facit agere ſenſum, & 9. Met. 16. diſtinguens actionem in immanentem, & tranſeuntem, ad primum revocat viſionem, felicitatem animæ, ſpeculationem, & ſimilia, qui ait, recipiuntur in eodem principium, non merè paſſivum. Secundò prob. ratione Scoti, quia ſtante ſent. Adverſariorum ſequeretur primò, quod numquam poſſet intellectus falſum cognoſcere, vel appoſito de novo aſſentiri, quia ſpecies ſemper repræſentat objectum naturaliter, ſicuti eſt, & eodem modo ſemper informat. Secundò non poſſent de novo cauſari diſcurſus, propoſitiones, ſecundæ intentiones, reflexiones, &c. quia ſpecies illa, cùm ſit cauſa naturalis, ſtatim cauſabit, quicquid poteſt producere, ergo habet cauſare omnem cognitionem poſſibilem; & quia intellectus poteſt in infinitum ſupra ſe reflectere, vel ſupra ſuos actus produceret infinitas intellectiones. Tertiò, eodem modo quilibet intelligeret, ſi ſpecies eſſet ejuſdem rationis, nec daretur unus altero perfectius intelligens, quia illa informatio eſt relatio, & ejuſdem rationis, & tamen experimur tam in ſenſu, quam in intellectu poſito eadem repræſentante (inquit Doctor lit. H.) perfectius quempiam intelligere, ſi attentius, & magis conatur ad intelligendum; imò propter magnum conatum quandoque potentia ſenſitiva læditur; hæc autem attentio arguit potentiæ concurſum ad activitatem. Quartò, tolleretur libertas ab homine, quia aliquid non dicitur liberè recipere formam aliquam, niſi quia liberè poteſt illam producere. Quintò, in Angelis nonniſi à Deo cauſaretur nova intellectio, quia jam ipſi tenent non recipere ſpecies, niſi à Deo.

28 Tertiò, principaliter arguit Doctor, quia in oculo dormientis cauſatur ſpecies, recipitur, ſi oculis apertis dormiat, nam tunc poteſt quis in pupilla imaginem propriam inſpicere; ſimiliter in aure ſpecies ſoni recipitur, aliter inquit Doctor, non excitaretur à vehementi ſono, & tamen nulla fit ſenſatio, ut patet. Tum quia ſpecies etiam manent in potentiis, abſque quod potentiæ vitaliter operari dicantur, ergo præter receptionem ſpeciei requiritur aliqua actio potentiæ. Tum quia vivens à non viventi diſtinguitur penes principium activum actus vitalis, non penes receptivum, ut diximus diſp. præced. q. 2. Tum quia potentia appetitiva non recipit in ſe ſpecies objectorum, ut ſuo loco dicemus, ergo ſufficienter aſſignatur ratio actus vitalis per receptionem ſpeciei. Et tandem totus hic diſcurſus confirmari poteſt ex eodem Scot. cit. quia Deus in ratione vitæ univocatur cum viventibus creatis, & actus vitalis divinus cum actu vitali creato, ſed in Deo non reperitur iſta receptio ſpeciei, ergo &c.

29 Dicimus ſecundò per iſtam actionem produci terminum aliquem de prima, vel tertia ſpecie qualitatis includentem tres reſpectus, duos ad potentiam ſcilicet producti ad producens, & recepti ad recipiens, & tertium ad objectum, ad quod tendit ut ad terminum, diciturque reſpectus tendentiæ, vel attingentiæ. Quoad omnes partes eſt Scoti cit. quem ferè omnes recentiores ſequuntur, quos citat. & ſequitur Arriag. diſp 6. de An. ſect. 2. Prima pars prob. actio propria, & vera eſt cauſalitas agentis, eſtque relatio de prædicamento relationis, vel actionis ex dictis in Log. & in Phyſ. diſp. 7. ergo nequit dari ſine termino, ſicut nec relatio ſine extremis, nec cauſa in actu ſine effectu, ita Scot. p. d. 27. q. 1. F. in qua concluſione aliqui diſcrepant, ut Averſa quæſt. 58. ſect. 3. dicens iſtum terminum ſeipſo produci à potentia, non media actione. Sed hæc diſcrepantia provenit ex diverſitate principiorum, ſuſtinet enim actionem non eſſe relationem, ſed modum aliquem abſolutum, de quo egimus loc. cit. ſufficit in præſenti, quod verè admittat iſtum terminum productum de prædicamento qualitatis; iterùm tamen agemus diſ. 6. q. 3. art. 2. Similiter, quod aſſerunt aliqui Thomiſtæ, actionem immanentem non neceſſariò ſemper aliquem habere terminum, quamvis ad prædicamentum actionis pertineat, patet ex dictis in Logica, quod ſit falſum, tangetur diſp. 6. art. 1. actio enim immanens ſi pro operatione accipiatur, non pertinet ad prædicamentum actionis, in quo relatio agentis ad paſſum collocatur; ſi verò pro relatione productionis hujus operationis, patet falſitas ex dictis.

30 Secunda pars quod ſcilicet ille terminus ſit de qualitatis prædicamento, prob. à Scot. 1. d. 3. q. 6. V. & quol. 13. art. 3. inductione, quia non eſt ſubſtantia, adeſt enim, & abeſt; nec quantitas, quia hæc tantùm in corporibus, & etiam in non viventibus, reperitur, actus autem vitalis reperitur ſolùm in viventibus, & etiam in ſpiritualibus, nec eſt habitus, ſitus, quando vel ubi propter eandem rationem; nec eſt actio, aut paſſio, quia hæc non per ſe accipiunt eſſe, ſed per ipſa aliud dicitur accipere, eſſe, nam actio eſt ſecundum quam in id, quod ſubjicitur, agere dicimur, ergo non poteſt eſſe actio, niſi aliquod ſubjectum patiatur, ſed nihil patitur, niſi mutetur recipiendo in ſe aliquam novam formam, ergo iſta nova forma non poteſt eſſe actio, ſed accipit eſſe per actionem. Nec poteſt eſſe relatio, quia terminus à potentia vitali productus eſt ultima perfectio ipſius ſecundùm Ariſ. 1. Eth. c. 9. & 12. Met. 51. & ex Aug. 1. de Trin. c. penult. ubi habet, viſio eſt tota merces, ſed nulla relatio poteſt eſſe ultima perfectio potentiæ vitalis, ergo &c. Min. prob. quia ultima perfectio maximè appetitur etiam appetitu naturali, at relatio non appetitur, ſed fundamenta appetunt; quare concludendum eſt eſſe in prædicamento qualitatis in prima, vel tertia juxta dicta in Logica.

31 Tertia pars, quod fundet illos tres reſpectus, poteſt colligi ex quol. cit. & in 1. d. 39. L. quæ probatur, & explicatur ſimul, actus enim ille producitur à potentia, & in potentia recipitur, ut patet, ergo dicet ad illam relationes producti, & recepti. Inſuper actus vitalis cognoſcitivus, & appetitivus reſpicit proprium objectum, non tantum ut cauſam, quando objectum poteſt concurrere ad cauſandum actum, quomodo dicet relationem producti ad producens, verùm etiam ut terminum, in quem tendit, unde ſine illo nequit intelligi, quia potentia verè per actum percipit vitaliter objectum, in illud tendit, illi intentionaliter unitur, & circa illud operatur, hinc rectè dicetur actum dicere relationem attingentiæ ad objectum, quæ relatio diſtincta eſt ab illis duabus ut patet, quia eſt ad diverſos terminos formales. Ex quibus deducitur, potentiam ab actu tripliciter denominari, ſcilicet productivam, receptivam, & operativam; productivam, ut activè concurrit ad actum, receptivam, ut in ſe recipit illum, operativam, quatenus per actum vitaliter percipit, & attingit objectum.

32 Dicimus 3. actus vitalis, ut intellectio, auditio, viſio, &c. non poteſt intrinſecè, & formaliter dicere aliquem ex illis reſpectibus, nec qualitatem illam cum aliquo, vel omnibus reſpectibus, ſed tantum illud abſolutum includens in nobis reſpectus illos. Concluſio quoad omnes partes colligitur ex diſt. 39. cit. quol. 13. ferè per totum; & prob. primò tota ſimul; quia actus vitalis in communi eſt univocus viventi creato, & increato; ſed in Deo actus vitalis, qualis eſt intelligentia ingenita, & volitio improducta, & eſſentialis, ſolùm dicit entitatem abſolutam de ratione formali abſque aliquo reſpectu, non enim dicit reſpectum producti, & recepti, ut communiter concedunt Theologi; nec attingentiæ, quia iſte reſpectus nequit in Deo eſſe realis; ſed tantùm rationis, cum etiam creaturas intelligat, & velit, ad quas nequit realiter referri ex dictis in Logica, actus verò vitalis ut ſic dicit aliquid reale, ergo in nobis etiam dicet quid abſolutum. Secundò, prob. ſingillatim; prima pars, quod non dicat aliquem reſpectum, patet ex dictis in præc. concluſ. tum quia relatio propriè eſt forma mortua, & neceſſariò inſurgit, at actus vitalis, eſt, qui conſtituit vivens in eſſe viventis in actu ſecundo, & aliquis actus, ſcilicet voluntatis eſt formaliter liber, ergo &c. Secunda pars, quod non dicat aggregatum ex abſoluto, & reſpectivo, patet ex illa generali ratione, quod nulla relatio nec tranſcendentalis poteſt eſſe de eſſentia abſoluti, ut diximus in Logica; aliter eſſet ens per accidens.

Reſpondet Hurt. §. 73. quod ens per accidens eſt duplex, vel quod eſt ex rebus diverſorum prædicamentorum, & ſic concedit actum vitalem eſſe ens per accidens, vel quod eſt ex duobus ſe eſſentialiter non connotantibus, & ſic negat eſſe ens per accidens, quia verè qualitas actus connotat reſpectus illos. Hæc tamen reſponſio confundit ſignificatum formale cum per ſe connotato; communiter enim ens per accidens dicitur illud, quod non habet unam eſſentiam, quæ nequit fieri ex rebus diverſorum generum, & in hoc ſenſu loquimur, aliter etiam ex ſubjecto, & accidente ex extremis, & relatione fieret unum per ſe, quia unum connotat per ſe aliud: vide diſp. 6. quæſt. 3. art. 1. Quod tandem in nobis illud abſolutum includat reſpectus, patet ex dictis in præced. concluſ.

33 Diximus intrinſecè & formaliter duplici ratione; primò, quia ſi ſpectetur actus vitalis quatenus vitalis ſecundùm id, quod exprimitur à nobis pro ſtatu iſto, ſic vitalis actus dicet illam tendentiam in objectum, cum enim ultimæ differentiæ rerum pro ſtatu iſto nos lateant, non poſſumus aſſignare quidditativè differentiam ultimam conſtituentem qualitatem illam in eſſe vitalis actus, ſed illam circumſcribimus per reſpectum tendentiæ ipſius potentiæ in objectum per actum, quo prius informata illi unitur, & intentionaliter copulatur; poſſemus tamen dicere, quod operatio vitalis eſt intentionalis perceptio, vel poſſeſſio objecti, & vitalis quædam formalitas abſoluta contrahens illam qualitatem ut differentia ad genus vitalis actus, quaſi per modum cujuſdam tranſitus intentionalis potentiæ vivæ in objectum, illud percipiendo, vel poſſidendo, ſi eſt appetitiva. Secundò, quia ſi vitalis accidentaliter ſumatur, ſic dicet reſpectum actus producti ad potentiam vivam producentem, ſicut enim potentia viva dicitur talis, etiam ut producit actum illum in ſeipſa ex dictis diſ. præc. q. 2. ſic actus ut ab illa proveniens vitalis poteſt denominari, quatenus ab aliquo vivo, ut vivo procedit; attamen hæc vitalis non eſt intrinſeca, & eſſentialis actui, vel ſaltem non eſt realiter identificata, quia ut dicemus in ſeq. q. poteſt ſine iſta reperiri; non poteſt tamen eſſe ſine reſpectu tranſcendentali ad objectum; idcircò vitalitatem intrinſecam & eſſentialem per reſpectum tendentiæ ad objectum explicamus, non per reſpectum ad potentiam producentem.

34 Ex his colligitur primò, quod vitalis potentiæ poteſt dici, quod conſiſtat in actuali elicitione proprii actus, quæ fundamentaliter dicit entitatem potentiæ, formaliter relationem producentis ad productum, ut eſt in omnibus cauſis effectivis; & ratio eſt, quia proprium viventis eſt acquirere ſibi novam perfectionem, ut ſæpè dictum eſt, & habetur à Scot. quol. 13. FF. & hanc utilitatem ſi libuerit,

po-

poteris cum Arriaga appellare vitalitatem phyſicam, quia exercetur media cauſalitate phyſica.

Colligitur 2. hoc, quod eſt vitaliter operari in potentia non dicere reſpectum producentis, vel recipientis actum, ſed potius tendentiam illam potentiæ in objectum medio actu vitali quo unitur objecto, percipit illud, & illi intentionaliter copulatur, licèt in nobis productio, & receptio præſupponatur; quod oſtenditur, quia producere v.gr. intellectionem non eſt intelligere, ut docet Scot. cit. & 1. d. 3. quæſt. 7. Y. ſicut eſſe formaliter album non eſt producere albedinem, ſed illam in ſe habere; tum quia potentiam intelligere, audire &c. eſt, ipſam reſpicere objectum, at ut productiva, non reſpicit objectum, ſed actum, ergo ut ſic non dicitur formaliter operari; tum quia poteſt actus vitalis à Deo produci, ut dicemus qu. ſequ. per quem actum poſſet potentia in objectum tendere; & tandem quia vitaliter operatur intellectus divinus, & tamen reſpectu intellectionis ingenitæ non dicitur productivus. Deinde vitaliter operari neque eſt recipere actum, nam ex Scot. 1. d. 39. cit. recipere de ſua ratione formali dicit imperfectionem, unde removetur à Deo, at vitaliter operari dicit perfectionem de ſua ratione formali; tum quia hoc, quod eſt recipere, eſt quid mortuum, unde cuilibet ſubjecto etiam non vivo convenit; quapropter vitaliter operari erit potentiam modo vivo per actum reſpicere objectum, illud percipit, illique unitur, quod quidem nil aliud eſt niſi tendentia actus in objectum. Verum eſt tamen, quod ſicut hæc tendentia in actu ex ſe dicit entitatem abſolutam, ſed ut explicatur à nobis dicit reſpectum; ſic potentiam tendere in objectum medio actu ex ſe dicit entitatem potentiæ, quatenùs per entitatem actus abſolutam intentionaliter tranſit in objectum, illudque percipit, at ſecundùm id, per quod à nobis explicatur, dicet potentiam per reſpectum tendentiæ fundatum in actu reſpicere objectum, & circa illud operari, & hæc vitalitas cum eodem Arriaga vocari poterit intentionalis. Tandem in nobis prærequiruntur ad vitalitatem operativam, ſeu intentionalem reſpectus productionis, & receptionis, ut diximus, ſed cum hoc diſcrimine, quod productio non neceſſariò ſimpliciter prærequiritur, quia poteſt actus à Deo infundi in potentia, ut dicemus; at receptio neceſſariò præexigitur in nobis, quia ut potentia operetur vitaliter, debet actum in ſe habere.

35 Contra 1. concluſ. arg. authorit. D. Aug. de Trin. cap. 2. dicentis, *illa informatio ſenſus, quæ viſio dicitur, à ſolo imprimitur corpore, quod videtur*, ſed quod imprimitur à corpore eſt ſpecies, ergo &c. Tum 2. ex 2. de An. 138. ubi habetur, quod idem ſit ſonatio, & auditio, quia idem eſt activi, & paſſivi, ſed ſonatio cauſat ſpeciem ſoni in aure, ergo illa ſpecies ſoni cauſata erit idem cum auditione. Tum 3. Ariſt. ubique ponit potentias eſſe merè paſſivas precipuè ſenſitivas. Tum 4. 2. de An. 29. inquit Ariſt. ſenſitivum aſſimilari habenti habitum ſcientiæ, ſed iſte ſolùm ad unum actum eſt in potentia ſcilicet ſcientiam, ergo potentia ſenſitiva ad unum tantùm actum erit in potentia, ſcilicet ad ſpeciem. Tum 5. ſtatim ac ſpecies objecti in potentia recipitur, objectum repræſentatur potentiæ, quod eſt percipi ab ipſa, ergo fruſtra alius ponitur actus.

Reſpond. ad 1. ex Scot. 1. d. 3. qu. 6. N. in ſimili, D. Aug. per viſionem ibi non intelligere actum vitalem, ſed ſpeciem objecti, quæ virtualiter viſio dici poteſt, quatenus eſt cauſa viſionis formalis, ſicut in 15. de Trin. cap. 10. ſpeciem intelligibilem ſcientiam vocat; & Ariſt. 3. de An. 37. ait, animam eſſe quodammodo omnia, quia per ſenſum eſt ſenſibilia, & per ſcientiam ſcibilia, ubi per ſcientiam intelligitur præſentia habitualis objecti in memoria intellectiva, quæ præſentia habitualis eſt ſpecies intelligibilis, & dicitur ſcientia virtualiter. Ad 2. Ariſt. ibi ſolum aſſerere ſenſum, & ſenſibile eundem actum producere, & hoc quia objectum mediante ſpecie concurrit ad ſenſationem; aliter ſecundùm Ariſtot. ſenſus concurreret activè ad productionem ſpeciei, quod eſt falſum, ut ſuo loco dicemus; tum quia jam admittitur activitas potentiæ. Ad 3. neque nos, neque Ariſt. paſſivitatem negare à potentiis, ſed cum hac activitatem quoque ponimus, magis tamen ſenſus vocavit potentias paſſivas, quia ſolum agunt producendo ſenſationem, at patiuntur recipiendo, tum ſenſationem, tum ſpeciem objecti, & quia contra veteres loquebatur ponentes ſenſum nihil recipere ab objecto; tum quia non datur ſenſus agens. Ad 4. ſimilitudinem conſiſtere in hoc, quod habens habitum eſt potens elicere, ita habens potentiam ſenſitivam. Ad 5. per ſpeciem ſecundum Scotum in 1. d. 3. cit. repræſentatur objectum non formaliter expreſsè, ſed virtualiter, ut dicemus diſp. 4. Poſſet quoque argui, quod idem nequit agere in ſeipſum, de quo egimus in Phyſ. diſp. 7.

36 Contra ſecundum, arg. probando actus vitales eſſe actiones, vel alium reſpectum; nullum entium præciſè conſiſtit in fieri, & ſucceſſione, niſi ſit actio, & paſſio, ſed actus vitalis conſiſtit in fieri, ergo &c. Min. prob. ex Aug. 4. ſuper Gen. c. 8. ubi ait, quod aer præſente lumine non eſt factus lucidus, ſed fit lucidus, quia non manet lucidus abſente luminoſo, ergo quia actus non manet abſente potentia dicitur ſemper fieri. Tum 2. Ariſt. 9. Met. 16. dividit actionem in immanentem, & tranſeuntem, in prima collocat actus vitales, ergo &c. Tum 3. intelligere eſt quoddam pati ex 3. de an. 2. & 7. Phyſ. 20. negat Ariſt. ad ſcientiam eſſe motum, quia ſciens maximè ad aliud refertur, & 10. Eth. cap. 2. negat operationes virtutis eſſe qualitates.

Reſp. Scot. 1. d. 3. qu. 6. in fine actionem tres habere conditiones: prima eſt, quod ſit in continuo fieri, ideſt quod æquè ab agente pendeat tam in principio, quàm in fine: ſecunda, quod ſit circa aliquod receptivum, & tertia, quod habeat terminum productum, hinc neg. major, arguitur enim ab una conditione ad omnes, actus vitalis aſſimilatur actioni in prima & ſecunda conditione, non in tertia, quæ eſt completiva rationis formalis actionis. Dices etiam actus vitalis habet terminum productum ſcilicet habitum ut diſp. ſeq. dicemus. Reſp. actum in ordine ad habitum habere rationem cauſæ effectivæ, at actio dicitur habere terminum productum tanquam principium denominandi formaliter agens. Ad 2. ait ſi per actionem immanentem intelligitur actus vitalis, illa diviſio eſt æquivoci in ſua æquivocata, ſi verò intelligitur actio illa, quæ habet terminum in ipſo agente, ſic eſt univoci in ſua univocata, ſed nihil ad rem, de quo fuſiùs in Log. dictum eſt. Ad 3. Reſp. quol. 13. §. *Ad iſta*, & ad 1. authorit. ait non intendere Ariſt. ponere intellectionem in genere paſſionis, ſed ſolum docere, ad hoc ut aliquis intelligens denominetur, debere recipere in ſe intellectionem, quare intelligere eſt pati concomitanter, non formaliter; Ad 2. Reſp. lit. R. & S. primò, quod Ariſt. loquitur ſecundùm ſent. Platonis dicentis ſcire eſſe tantùm quoddam reminiſci, quod confirmat in Comment. ibid. Secundò, inquit non negare abſolutè per ſe motum, ſed illum motum, qui fit ad aliquam formam non neceſſariò præſupponentem inductionem alterius prioris, unde concedit motum in ſenſibus, at negat in intellectu, quia non mutatur intellectus ab objecto extrà, ſed ab objecto intra, ſcilicet in ſpecie intelligibili relucente; & ſic cum dicit ſciens, maximè ad aliud refertur, eſt ſenſus, ad aliud, ideſt ad objectum intra, non extra, quod eſt primum alterans, & reſpicitur à ſenſu. Ad 3. ait per operationes virtutis, felicitatem, & delectationem intelligere Ariſt. elicitiones actuum vitalium, & actiones propriè dictas, quæ non ſunt qualitates, & tamen ſunt bonæ; quod ſufficit pro intentione ipſius, quia tantùm intendebat probare, non omne bonum eſſe qualitatem in eſſe quieto, quæ non pendet in fieri, & conſervari ab agente. Poſſet quoque contra eandem concluſ. argui ex Averſa, quod actus vitalis non dicat relationem producti ad potentiam, ſed ſeipſo producatur; quas rationes adducemus diſp. 6. q. 3. art. 2.

37 Contra 3. concluſ. argum. primò; ultima perfectio creaturæ rationalis non poteſt eſſe ſine reali relatione ad objectum perfectiſſimum, ſed quidam actus vitalis eſt ultima perfectio creaturæ rationalis, ergo actus vitalis debet per ſe dicere relationem aliquam; major probat. quia ſi ſumma perfectio diceretur aliquid, ut eſt ad ſe, ipſa ſubſtantia rei hoc modo eſſet perfectio ſumma, quia ſubſtantia eſt quocunque accidente perfectior, 7. Meth. 4. ergo ſi accidens ponitur ultima perfectio, hoc erit, quia unit potentiam ultimo fini, & ſic illa relatio erit perfectio ſumma. Tum 2. Aug. 13. de Trin. cap. 5. Beatus eſt, qui habet, quicquid vult, & nihil mali vult; tunc ſic, quando in concretis eſt prædicatio per ſe primo modo, ſequitur prædicatio in abſtracto per ſe primo modo, ut album eſt coloratum, ergo albedo eſt color, igitur ſi hæc eſt vera in primo modo, beatus eſt, qui habet, &c. quia eſt definitio beati, ergo beatitudo erit habitio cujuſcunque benè voliti, ſed habitio, vel habere eſt quædam relatio, beatitudo verò eſt actus vitalis, ergo à primo ad ultimum actus vitalis includit formaliter relationem. Tum 3. Ariſt. 5. Met. 20. docet relationem tertii modi eſſe tantùm in ſubſtantia alterius extremi, ſed actus reſpectu objecti eſt relativum tertii modi, ergo in ſua ſubſtantia, & eſſentia eſt relatio. Tum 4. potentia mediante relatione immediatiùs unitur proprio objecto, quam mediante abſoluto, ergo perfectiùs unitur media relatione, quàm medio abſoluto, ergo ultima perfectio, quæ eſt actus vitalis potentiæ conſiſtit in relatione. Tum 5. ſicut ſe habet materia ad formam perfectiſſimam, ita potentia ad objectum perfectiſſimum, ſed materia perficitur à forma media relatione unionis, ergo &c.

38 Reſp. ad 1. ex Scot. quol. 13. Q. majorem in nobis eſſe veram, quia ad actum noſtrum conſequitur ſemper illa relatio, quæ in Dei beatitudine non reperitur; ſed poteſt illa major dupliciter intelligi, nam ultima perfectio poteſt intelligi vel aliqua ſumma perfectio per ſe una, vel integrata ex illa, & omnibus neceſſariò concomitantibus, primo modo ſumma perfectio eſt illud abſolutum, quod perfectius eſt etiam ipſa relatione, nam ſi Petrus haberet illud abſolutum ſine relatione, adhuc eſſet beatus, ut eſt in Deo, non tamen è contra, at ſecundo modo dicit etiam reſpectum, non quidem formaliter, ſed concomitanter; cum dicitur eſt ſumma perfectio, in quantum unit ultimo fini, reſpondet Doctor, quod illa reduplicatio poteſt intelligi fieri, vel ratione relationis, & ſic neg. quia relatio non eſt ratio eſſendi ultima perfectio; vel reduplicat fundamentum proximum connectens, & ſic eſt verum cum additur, ſubſtantiam rei eſſe quocunque accidente perfectiorem, dicimus beatitudinem non attendi penes perfectionem actus primi, ſed actus ſecundi. Ad 2. reſpondet, ſi ly habere ſignificat veram relationem, ſic non eſt definitio, ſed deſcriptio per illud, quod neceſſariò concomitatur beatitudinem, ſi verò ſignificat operationem, qua habetur, & percipitur objectum, juxtà illud D. Aug. lib. 83. qq. quæſtio. 35. habere Deum eſt ipſum cognoſcere, tunc habere beatificum non dicit formaliter relationem, ſed concomitanter. Ad 3. reſp. lit. V. ſenſum eſſe, relationem tertii modi fundari tantùm in eſſentia unius extremi, quia non eſt mutua, at relationes primi, & ſecundi modi fundari in ambobus extremis, non autem quod ſit de intrinſeca ratione ſubſtantiæ ullius extremi. Ad 4. potentiam uniri objecto poteſt dupliciter intelligi, vel in ratione objecti præciſè, vel in ratione objecti perceptibilis,

lis, aut appetibilis, primo modo immediatiùs unitur media relatione, ſecundo modo medio actu, non enim relatio eſt perceptiva formaliter objecti; & iſta ſecunda unio eſt perfectior, quam prima, ideo neg. conſeq. Ad 5. comparationem debere fieri inter materiam, & formam ex una parte, & inter potentiam, & actum altera, quia actus eſt, qui inhæret, & formaliter perficit potentiam, objectum verò ſolum extrinſecè, hinc ſicut perfectio materiæ non eſt illa unio, ſed forma illa unita, ſic perfectio potentiæ non eſt illa unio actus cum potentia, & illa receptio, ſed ipſe actus, quæ eſt entitas quædam abſoluta; hinc Scot. p. d. 1. qu. 1. H. dicebat potentiam intrinſecè ſatiari aliquo finito recepto, at extra, ſeu terminatè non ſatiari, niſi in aliquo infinito.

39 Secundò arg. ex Hurt. oſtendendo tam actionem, quàm paſſionem eſſe de eſſentia actus vitalis; tum quia vivens creatum ut ſic dicit eſſentialiter actionem, & paſſionem in actu primo, quia eſt potentia ſe movens ab intrinſeco; ergo vivens in actu ſecundo dicit eſſentialiter actionem, & paſſionem actuales, & terminum; prob. conſeq. quia vivens in actu ſecundo eſt exercitium actus primi activi, ſed tale exercitium eſt formaliter actio, & paſſio, ergo &c. Tum 2. principium activum creatum in tali ratione conſtituitur formaliter per principium activum in ſeipſo, ergo intelligens in actu ſecundo ut ſic formaliter conſtituitur per actionem in ſeipſo, ſicut calefactivum per calefactionem. Tum 3. ſi actio productiva non eſſet de eſſentia intelligentis, ſequitur, poſſe à Deo produci creaturam aliquam, quæ non ſit activa intellectionis, & adhuc intellectiva, ſimiliter, quod ſit creatura non activa volitionis, ſed adhuc volitiva; nam ſi actio non includitur formaliter in ratione intellectui, & volitioni, poterit ſeparari ab illis; ſed hoc eſt falſum, quia ſic eſſet actus vitalis non immanens; tum quia daretur ratio voluntarii, & non à principio intrinſeco, quod eſt contra definitionem voluntarii; & tandem quia daretur creatura cognoſcens bonum eſſe amandum, ſed non poſſet ſe movere in illud; quia libertas in actione conſiſtit. Tum 4. idem eſt intelligere creatum, & dicere, hoc autem dicere ſignificat productionem ſecundùm Scotum, ergo intelligere ſignificat productionem; Major prob. ex Matt. 9. *Dixerunt Phariſæi intra ſe, hic blaſphemat*, quibus Chriſtus objecit, *Ut quid cogitatis mala in cordibus veſtris?* ergo idem eſt dicere, ac cogitare, ſeu intelligere. Tum 5. Ariſt. in ſine prædicam. qualit. ait nihil prohibere idem in pluribus generibus enunciari, ergo non implicat actum vitalem includere abſolutum, & reſpectum.

40 Reſp. vel Hurt. loquitur de eſſentia vitalis actus, vel ſolùm de vivente in actu ſecundo, ſeu de exercitio actuali vitalis potentiæ; ſi primum dicatur, argumentum non eſt ad rem, quia actus vitalis, non eſt exercitium potentiæ productivæ, ſed terminus illius exercitii, & de iſto loquimur in præſenti; ſi ſecundum, concedimus vivens in actu ſecundo formaliter, & ut ſic dicere potentiam cum actione, ſeu cum illa relatione producentis, ſicut ignis ut cauſa in actu ſecundo dicit entitatem cum relatione cauſæ, & hoc ſi loquimur de exercitio potentiæ vitalis ut productivæ, non ut operativæ, quo pacto dicet potentia cum actuali tendentia medio actu, ut patet ex dictis; quod verò addit etiam paſſionem eſſe de conceptu formali, eſt omninò falſum, & procedit ex illo falſo principio, quod actio, & paſſio ſunt idem realiter, de quo in Phyſ. diſp. 7. addimus etiam, quod neque vivens ut ſic poteſt illa duo ſcilicet eſſe productivum, & operativum æquè importare, quia ſunt duæ rationes vivendi alterius rationis. Ad 2. reſp. per idem, ſed cum dicitur, quòd principium vivens conſtituitur, prout in ſeipſo agit, ly in ſe ipſo connotat paſſionem, non tamen eſt de conceptu formali principii activi, aliter activum, & paſſivum eſſent ejuſdem rationis eſſentialis. Ad 3. admittimus ſequelam, & negamus falſitatem, & ad 1. probat. dicimus non eſſe de ratione actus vitalis, quod ſit neceſſariò immanens, ut cum ipſo Hurt. dicemus q. ſeq. ad 2. probationem patebit etiam in q. ſeq. ad aliam, non urgere, quia & ſi non poſſet ſe movere producendo, poſſet operando licèt non liberè. Ad 4. ex dicendis diſp. 6. qu. 3. intelligere formaliter conſiſtit non in productione intellectionis, ſed in tendentia in objectum per actum; productio autem intellectionis vocari ſolet dictio, ſeu dicere, hinc negatur major; nam ſicut dicere vocaliter non eſt verbum, ſed productio verbi, ita dicere mentaliter non eſt intellectio, ſed productio intellectionis, ad probationem dicimus Phariſæos duo feciſſe, ſcilicet produxiſſe operationem, ſeu cogitationem, quod explicatur per ly *dixerunt*, & cogitaſſe, quod innuitur per ly *hic blaſphemat*, Chriſtus huic ſecundo objecit, non primo, quia productio actus peccamiſoſi ideò eſt mala, quia actus productus eſt malus. Ad 5. reſpondet Scotus quol. 13. in fine illam authoritatem non eſſe veram de uno per ſe, ſed uno per accidens, quod uno nomine enunciari poteſt. Alias objectiones vide infra diſp. 6. q. 3. art. 1. & 2. ſæpè cit. & diſp. 8. Log. q. 2. dum adverſarii conantur oſtendere relationes tranſcendentales eſſe de eſſentia abſoluti.

QUÆSTIO III.

An actus vitalis pendeat ab anima eſſentialiter, ut ſine illius concurſu nequeat produci.

41 UT innuimus in præced. qu. actus vitales diſtinguuntur in imperfectos, & perfectos, imperfecti dicunt actiones illas, quibus termini acquiruntur, ſcilicet generationem, nutritionem, & motum localem, perfecti verò dicunt qualitatem in potentiis productam cum illis reſpectibus; inter quos actus hæc eſt differentia, quod imperfecti dicunt ſolum reſpectum; nam motus formaliter eſt reſpectus ex diſp. 15. Phyſ. qu. 1. perfecti verò dicunt qualitatem productam à potentia, & conſequenter dicunt productionem aliquam paſſivam ad potentiam, cui productioni correſpondet activa in potentia, quæ productio activa dici poteſt actio vitalis, & ſimilis eſt actibus imperfectis, cum hac tamen differentia, quod termini iſtorum non dicuntur actus vitales, non enim illa pars ſubſtantiæ, vel compoſitum totum, aut Ubi, quæ acquiruntur nutritione, & motu locali, dicuntur vitales actus; at termini illarum actionum verè vitales erunt, quia per illos potentiæ modo vivo in objectum tendunt. Et de iſtis actionibus clarè patet, quod ut vitales dicunt eſſentialem dependentiam ad potentias; etenim ſi Deus ex materia alimenti educeret formam carnis, illamque præexiſtenti carni viventis uniret, non per hoc vivens propriè nutriri diceretur; ſicut neque ſi Deus produceret aliquod vivens, vel in aliquo loco collocaret, dici poſſet animal generare, vel localiter ſe movere; ita ſi Deus produceret intellectionem in intellectu Petri, non poſſet intellectus Petri denominari producens. Solùm igitur quæſtio extenditur ad actus vitales perfectos, & ſenſus eſt, an volitio, intellectio, & ſenſatio poſſint eſſe ſine actuali concurſu potentiæ, ſaltem per Dei potentiam; quia naturaliter in nobis eſt clarum, & ſolùm poteſt eſſe dubium de Angelis, & animabus ſeparatis, an ſcilicet poſſet unus Angelus in intellectu alterius producere aliquam intellectionem, de quo Scotus 2. d. 9. q. 1. hoc tamen non eſt præſentis negotii.

Prima opinio univerſaliter negat hos actus ſine potentiæ concurſu poſſe à Deo produci; ita Thomiſtæ ferè omnes Cajet. 1. p. qu. 26. art. 3. Vaſq. p. 2. diſp. 9. Averſa qu. 48. ſec. 1. Ruv. 3. de An. tr. de actu intellect. poſſib. q. 5. & ex noſtratibus videtur ſequi Vulpes 2. p. tom. 3. diſput. 104. art. 6. in fine; quam opinionem aliqui explicant poſſe quidem iſtos actus fieri in ratione cujuſdam qualitatis, non verò ut ſunt vitales, ita Scoto 4. d. 49. qu. 22. art. 4. Capr. ibid. q. 4. art. 3. Hurt. verò diſp. 6. de An. ſec. 3. & 4. concedit poſſe fieri etiam ut ſunt vitales, attamen ſi in anima ponerentur, non per hoc volens intelligens, aut ſentiens denominari poſſet, eo innixus fundamento, quod ad vitalitatem requiritur quoque actio potentiæ.

42 Dicendum eſt tamen, actus iſtos non ita potentiis dependere, quin à Deo immediatè non poſſint produci, ſive in potentiis, ſive in ſeipſis exiſtentes, & hoc etiam ut vitales ſunt, & ſi in potentia ponerentur, verè potentiam illam denominari operantem vitaliter. Hæc concluſio expreſsè docetur à Scoto 1. d. 3. q. 7. I. & q. 8. C. & in 3. d. 13. qu. 3. O. & d. 14. qu. 1. B. & in 4. d. 49. qu. 11. non obſcurè inſinuatur, & in 2. cit. hoc ſuſtinet naturaliter in Angelis evenire, ipſum ſequuntur Nominales omnes, & ex Recentioribus Hurt. cit. Suarez diſp. 48. Met. ſec. 2. num. 12. Mol. 1. p. diſp. 12. art. 2. d. 1. Conimb. 1. de gen. c. 4. q. 10. art. 2. Arriaga diſp. 6. de An. ſec. 2. ſubſec. 4. eſtque communior. Prima pars, quod poſſit illos Deus producere tam in potentiis, quàm extrà, Prob. ex illo principio, quod Deus poſſit ſupplere omnem cauſalitatem cauſæ ſecundæ efficientis, maximè in abſolutis, nec adverſarii poſſunt in propoſito aliquam rationem aſſignare, cur implicet, niſi petendo principium, ut patebit ex ſolutionibus objectionum, in his enim quæſtionibus de potentia abſoluta Dei, nequit ſententia affirmativa probari, ſeu poſſibilitas, niſi attendendo non repugnantiam, quod fit ſolvendo rationes contrarium, vel ab aliquo ſimili. Secunda pars, quod etiam ut vitales poſſint produci, Prob. quia vitalis in iſtis actibus dicit differentiam eſſentialem, ergo debent produci ut vitales, quia res nequit eſſe ſine ſua eſſentiali differentia. Tertia pars, quod ſcilicet ſi actus ille eſt in potentia, denominabit eam formaliter operantem, Prob. ex ſuperiori quæſt. nam ad operationem nihil facit productio actus, ſufficit qualitas cum tendentia potentiæ. Solum dubitari poſſet de voluntate, quæ eſt libera, an poſito actu debeat neceſſariò tendere in objectum, an verò adhuc libera remaneat. De quo dubio dicemus diſp. 7. q. 3. art. 2. quod ſcilicet neceſſariò tendet, nec poſſet non tendere, aliter poſſent ſimul duo actus oppoſiti ineſſe voluntati, ita tamen quod per unum tantum tendat, non per alium, quod eſt falſum, quia actus iſti ex ſuis rationibus formalibus repugnant ſimul eſſe, quod non eſſet verum, ſi non denominarent voluntatem neceſſariò operantem; nam repugnantia ex iſto capite aſſignatur, quod voluntas ſimul proſequeretur objectum, illudque reſpueret. Quod totum confirmari poteſt ex Conc. Tr. ſeſſ. 6. c. 5. ubi loquens de actibus quibuſdam ſupernaturalibus à Deo operatis in nobis ſine nobis, habet, *Tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti inſpirationem, neque homo ipſe nihil omninò agit inſpirationem illam recipiens, quippe qui illam abiicere poteſt*. Ubi concil. videtur apertè aſſerere in actibus iſtis, quoad productionem hominem merè paſſivè ſe habere, & activitatem exercere, quatenus poteſt illos continuare, vel abiicere.

43 In oppoſitum obiic. Non poteſt dari operatio vitalis ſine attentione, at ſine actione potentiæ nulla eſt attentio, ergo &c. Tum 2. intellectio eſt verbum mentis ſecundum Scot. ſed verbo mentis eſt ſimpliciter eſſentialis habitudo ad potentiam producentem, quia petit naturaliter produci, ergo &c. Tum 3. intellectio ex ſua intrinſeca ratione eſt conceptus mentis, ſicut enim ex viro, & fœmina fetus concipitur, ita

ex potentia, & objecto fœtus, quæ eſt intellectio, gignitur, ergo non poteſt immediatè, & totaliter produci à Deo. Tum 4. intellectio eſt imago objecti expreſſa per ſpeciem, at imago eſſentialiter dicit reſpectum ad originans, de quo expreſſa eſt, ut ait D.Aug.lib.83. qq. q.73. duo qua ſunt ſimilia, ſed neutrum eſt imago alterius, quia non eſt de illo expreſſum, ergo à ſolo Deo ſaltem intellectio, produci nequit. Tum 5. actus vitalis de ſua ratione eſt actio immanens, ergo petit produci à principio, in quo recipitur.

44 Reſp. ad 1. attentionem eſſe tendentiam potentiæ per actum in objectum, non productionem actus, Deus enim maximè per actus improductos attendit, abſque aliqua productione. Ad 2. ex dicendis diſp.6. q.3. art.2. Verbum materialiter dicit entitatem intellectionis, formaliter relationem producti modo naturali ad producens, quæ eſt ab intellectione ſeparabilis, unde non quælibet intellectio ad verbum, & ſic intellectio à Deo cauſata eſſet actus vitalis, non tamen verbum. Ad 3. & 4. dicimus, hoc quod eſt eſſe conceptum mentis, aut imaginem objecti non eſſe de ratione intellectionis, ſed eſſe reſpectus ſuperadditos realiter diſtinctos, & ſeparabiles, ſolum convenientes intellectioni, quando ab intellectu producitur; dicitur tamen intellectio ſimilitudo expreſſa objecti conſtituens intellectum intentionaliter ſimile objecto, quæ ſimilitudo non ſemper dicitur imago, in plus enim ſe habet ſimilitudo, ut patet ex Aug. cit. & hæc ſimilitudo habetur per entitatem actus, & tendentiam in objectum. Ad 5. reſponſ. Rada to.1. Contr.7. in fine, quod de ratione actionis immanentis, quæ eſt actus ultimus, non eſt, quod maneat in efficiente illa, ſed in operante, & agente per eam. Expeditius reſpondet Baſſol.2. d.9. q.2. §. *Ad primum iſtorum*, negando actum vitalem eſſe actionem immanentem de ſua ratione formali, ſed accidere illi hoc quod eſt produci ab eodem principio, in quo recipitur, unde diviſio illa actionis in immanentem, & tranſeuntem eſt per accidentalia, non per eſſentialia. Dices, repugnat actioni tranſeunti, quod ſit ab eodem principio recipiente illam, ſed neceſſariò petit eſſe à principio diſtincto à ſubjecto, ergo repugnabit actioni immanenti, quod ſit à principio extraneo. Reſp. Baſſol. antec. eſſe verum reduplicativè, non ſpecificativè, ſicut repugnat homini nigro ut ſic diſgregare viſum, & in eodem ſenſu conceditur de actione immanenti.

45 Secundò, vivens à non vivente diſtinguitur per habere in ſe principium activum propriæ perfectionis, ergo ſi actus adveniret potentiæ omninò ab extrinſeco, nullo modo poſſet per illum vitaliter operari. Prob. conſeq. quia illi potentiæ ut ſic nullo modo convenit ratio viventis, quæ in principio productivo fundamentaliter, & in actuali actione formaliter conſiſtit. Tum 2. & ſi intellectio non poſſet in lapide collocari propter ſui ſpiritualitatem, poſſet tamen viſio, vel auditio, qui ſunt actus materiales, ergo lapis viveret, vel audiret, quia forma nequit non tribuere ſuum effectum formalem ſubjecto, cui inhæret. Tum 3. non videtur guſtatio, vel auditio per ſe poſſe exiſtere, imò & omnis ſenſatio externa, quæ eſt intuitiva cognitio, de cujus ratione eſt, ut ab objecto cauſetur, nequit autem objectum concurrere ad actum vitalem, niſi ſimul cum potentia. Tum 4. ſecundum communiorem Theologorum ſententiam Deus non poteſt ex ſe producere actum erroris in intellectu, & odii Dei in voluntate, ergo &c. Tandem inſtatur de volitione, quæ de ſua ratione eſt actus voluntarius, ſed voluntarium dicit habitudinem ad principium activum intrinſecum, definitur enim quod ſit à principio intrinſeco cognoſcente ſingula. Accedit, quod ſequeretur poſſe voluntatem ferri in incognitum, ſi ſcilicet Deus poneret in ipſa volitionem objecti incogniti ab intellectu, quod eſt falſum.

46 Reſp. ad 1. valere de vita productiva, & phyſica, non de operativa, & intentionali, ut ſæpè diximus. Ad 2. ſi lapis haberet viſionem, non videret, quia videre formaliter non eſt habere viſionem, ſed per ipſam vitaliter tendere in objectum, quod non competit lapidi; neque videre eſt primus effectus formalis viſionis, ſed informari viſione, ad quem ſignificandum non eſt adhuc excogitatum ſimplex vocabulum. Ad 3. ex dicendis diſp.6. q.11. de ratione cognitionis intuitivæ non eſt, quod activè ab objecto fiat, ſed quod terminetur ad objectum in ſe exiſtens, hinc ſenſationes externæ poſſent ſolitariè exiſtere, dummodò haberent objectum exiſtens ad quod dicerent relationem tranſcendentalem. Ad 4. actus illos repugnare produci à Deo, non quia actus vitales ſunt, ſed quia tales actus, & ex propriis rationibus formalibus, ideo non debet inferri conſeq. univerſalis. Ad ult. dicimus, quod voluntarium poteſt ſumi dupliciter, pro eo, quod eſt ſecundùm inclinationem voluntatis, & ſic concedimus actum illum productum à Deo eſſe voluntarium, non tamen hoc voluntarium illa definitione definitur, ſed prout cum libero convertitur, quo ſenſu actus ille non eſſet liber, ſed neceſſarius; quia libertas creata conſiſtit in indifferentia ad poſſe producere, & non producere, ut diſp.7. dicemus; neque libertas proxima, & paſſiva eſt intrinſeca, & eſſentialis actui, ut ibidem oſtendemus. Ad aliam aliqui concedunt totum, & negant falſitatem. Alii dicunt in caſu debere Deum producere in intellectu cognitionem illius objecti, quia ponunt ordinem eſſentialem inter potentias iſtas, earumque actus; de quo dicemus diſp.7. q.6.

QUÆSTIO IV.

Quomodo potentiæ ſpecificentur per actus, & actus per objecta quoad unitatem, & diſtinctionem.

47 Receptiſſima in ſchola Thomiſtarum ſententia eſt, potentias ita ab actibus ſpecificari, & actus ab objectis, ut ab eorum unitate, vel diſtinctione indiſpenſabiliter pendeat unitas, vel diſtinctione ſpecifica potentiarum, non quidem in eo ſenſu, quaſi actus, & objecta dent unitatem, & diſtinctionem illis intrinſecè ſe ipſis conſtituendo potentias; nam certum eſt hoc pacto nec objecta actus, nec actus potentias conſtituere, & diſtinguere, ſiquidem omnia iſta per ſe, & directè ad diſtinctas pertinent ſpecies, & multoties ad diſtincta genera, ſed ab eis extrinſecè ſpecificari, tanquam per terminos ordinis intrinſeci, & eſſentialis, quem potentiæ dicunt ad actus, & mediantibus actibus ad objecta, ita D. Thom. p. p. qu.77. art.3. Cajet. Bannes, & alii ejus Expoſitores ibidem Ferrar. libr. 2. de anim. qu. 9. Conimbr.2. de anim. cap.3. qu.5. Suarez lib.2. de anim. c.2. Ruvius ibid. cap.3. qu.8. Moriſan. diſp.1. de anim. quæſt.12. Complut. diſp.7. de anim. q.1. Jo. de S.Th. q.2. de anim. art.3. qui alios antiquiores citant.

Declarant autem Auctores iſti id eſſe intelligendum de actibus adæquatis, non inadæquatis, ac rurſus de objectis formalibus, non verò materialibus: debet intelligi de actibus adæquatis, quia dari quidem poſſunt in eadem potentia plures actus inadæquati ſpecie diverſi ſecundùm ſuas peculiares rationes, & objecta, quæ attingunt, ut aſſenſus, & diſſenſus in intellectu, volitio, & nolitio in voluntate, qui tamen conveniunt in aliqua ratione univerſaliori, ſecundùm quam ſpecificant potentiam, ut v. gr. aſſenſus, & diſſenſus conveniunt in ratione præcipua imaginis, & repræſentationis objecti; nam hæc eſt ratio adæquatè conſtituens actum intellectus, ut diſtinguitur ab actu voluntatis, qui tendit in objectum per modum impulſus; debet etiam intelligi de objectis formalibus, non materialibus, quia poſſunt in una entitate materiali objecti fundari diverſæ formalitates objectivæ diverſis potentiis reſpondentes, v. gr. in lapide fundatur formalitas viſibilis ut coloratum, & tangibilis, ut frigidum, & intelligibilis, ut ſubſtantia poſſunt etiam plura objecta è contra entitativè, & materialiter diverſa convenire in una formaliter objectiva, videmus enim corpora ſubſtantialiter diverſa, ut lapis, lignum, homo, convenire in una ratione colorati, & proportione movendi viſum; ex quo fit unitatem, vel diſtinctionem potentiarum ex objectis materialibus non ritè deſumi, ſed ex formalibus tantùm; & hæc eſt communis opinio priſcorum nemine diſcrepante; non deſunt tamen ex Recentioribus, qui dicant etiam ex objectis materialibus interdum actus, & potentias ſpecificari poſſe, ut Hurtad. diſp.5. de anim. ſec.5. Arriag. diſp. 3. de anim. num.139. & ex noſtris Smiſinch. tr.2. de Deo uno diſp.6. num.261.

48 Dicendum eſt pro reſolutione quæſiti, nec actus per objecta, nec potentias per actus intrinſecè, & eſſentialiter ſpecificari, quaſi ab objectis indiſpenſabiliter ſuam deſumant unitatem, & diſtinctionem, actus proximè, & potentiæ remotè, ſed tantum extrinſecè, & manifeſtativè modo mox explicando, & hoc quidem ab objectis formalibus, non verò materialibus. Concluſio eſt Scoti loc. infrà cit. quam paſſim Scotiſtæ defendunt contra Thomiſtas Tatar.2. de an. qu.2. Jo. de Mag. ibid. Faber. Theor. 75. Cavell. diſp.1. de anim. ſec.19. Roccus 2. de anim. quæſt.23. Philopon. Apollin. & Venet.2. de anim. ad tex.33. Thien. ad tex. 29. Jandun.2. de anim. qu.8. Mercen. in ſuis dilucid. & alii quamplures, & quoad omnes partes ſingillatim probatur; & in primis, quod nec actus per objecta, nec potentiæ per actus intrinſecè, & eſſentialiter ſpecificentur, docet Doctor 2. d.16. ad 2. & 3. d.14. q.1. E. & expreſsè quol.13. art.3. HH. & probat ibidem, quia aut hoc intelligitur, ita quod objecta ſint conſtitutiva, & diſtinctiva formalia actuum, & actus potentiarum, & hoc non, cum conſtet objectum eſſe extra ipſum actum, & actum à potentia prorſus diſtinctum, & ſic non poſſe eſſe differentiam ejus intrinſecam; vel ita intelligitur, ut ordo potentiæ ad actum, actus ad objectum ſit eis eſſentialis, & intrinſecus, atque ideò rationem habeat differentiæ intrinſecæ, ut re vera intelligunt Thomiſtæ; & neque hoc dici poteſt, quia actus vitales ſunt entitates abſolutæ de genere qualitatis, ut oſtendimus q.2. ac proindè à ſuo formali, ac intrinſeco conceptu reſpectum omnem excludentes; potentiæ item animæ, licèt formaliter ſumptæ, ut dicunt relationem principii ad operationes principiatas, ſint res eſſentialiter reſpectivæ, ſi tamen ſpectentur, ut ſunt fundamentum talis relationis, quo quidem ſenſu ſumuntur, cùm dicuntur eſſe facultates, & partiales perfectiones animæ ſunt res abſolutæ, ut ſic enim habent rationem ſubſtantiæ, & realiter identificantur eſſentiæ animæ, ut Doctor eruditè declarat 2.diſt.16. q.un. ergo in nullo ſenſu poſſunt re vera actus per objecta, & potentiæ per actus intrinſecè, & eſſentialiter ſpecificari. Nec juvat familiare Thomiſtis effugium, quod cùm hæc relatio, quam potentiæ dicunt ad ſuos actus ad objecta, ſit tranſcendentalis, non prædicamentalis, benè poteſt in eis entitatibus abſolutis eſſentialiter imbibi, quia entitas abſoluta à ſua quidditate excludit relationem prædicamentalem, non tranſcendentem. Non valet; nam jam diſp. 8. Log. qu.2. demonſtravimus, quod licèt relatio tranſcendentalis realiter identificetur cum rebus abſolutis, & per hoc præſertim à prædicamentali ſecernatur, formaliter tamen, & eſſentialiter identificari non poteſt, quia univerſaliter loquendo verum eſt reſpectum non eſſe de eſſentia abſoluti, alioquin idem formaliter, & quidditativè ſimul, & ſemel eſſet ad ſe, & ad aliud, & conſequenter ad ſe, & non ad ſe, quod eſt implicatorium, quæ hìc repetere non oportet, cùm ex profeſſo id ibi demonſtremus.

49 Conf. ex doctrina Scoti 2. d.1. q.6. in corpore quæſiti, & omne ens, quod eſt principium alicujus operationis, ideò eſt tale principium, quia eſt in ſe tale ens, undè ſi quæras primam diſtinctionem Solis à planta, non eſt quia Sol generat, vel generare poteſt plura, & diverſa mixta, non autem planta, ſed quia Sol in ſe habet talem formam, à qua tam variæ generationes prodire poſſunt, non verò planta; ſic igitur in propoſito facultates animæ, licèt ſint à natura ordinatæ ad ſuas operationes edendas, non tamen ita ut per eas eſſentialiter ſpecificentur, & diſtinguantur, quia hujuſmodi facultates priùs ſunt talia entia in ſe, & quia talia ſunt, ordinantur ad tales operationes edendas, non autem alias, ſic v. g. voluntas ordinatur ad velle, & nolle, non autem ad aſſenſum, vel diſſenſum, quia eſt potentia appetitiva, non cognitiva, ergo potentiæ per actus, aut relationem, ad illos nequeunt per ſe, & eſſentialiter diſtingui, & ſpecificari, ſed tantùm extrinſecè, & à poſteriori. Denique idipſum probat quoque Doctor 2. d.24. q. un. ad 2. de potentiis in ordine ad objecta, quia Ariſt. 2. de anim. 130. & 132. in potentiis organicis potiùs ex diſtinctione potentiarum arguit diſtinctionem objectorum, quam è contra; nam ex ratione talis mixtionis in tali organo, puta viſus, concludit illam potentiam eſſe iſtius objecti, & non alterius, & pro tanto ſequitur, quod diſtinctio objectorum facit diſtinctionem potentiarum, quia tale objectum limitatum, & diſtinctum non percipitur, niſi à tali potentia, & nunquam ab alia, quæ quidem potentia eſt limitata ad tale objectum ratione talis mixtionis organi, ergo potentiæ tam organicæ, quam inorganicæ ſpecie diſtinguuntur ab invicem per ſuas proprias differentias, & formalia conſtitutiva antecedenter ad actus, & objecta, & idem dicendum de actibus reſpectu objectorum.

50 Secundò, quod neque extrinſecè manifeſtativè actus, & potentiæ ſumant ab objectis indiſpenſabiliter, & neceſſariò ſuam unitatem, & diſtinctionem oſtendit Doctor 3. d.15. q.1. ad 2. ubi docet quod etiam ſi diſtinctio objectorum ſemper concluderet diſtinctionem actuum, & potentiarum, non tamen unitas objecti ſpecifica ſemper concludit unitatem actus, & potentiæ, quia diverſæ ſpecie potentiæ diverſis ſpecie actibus poſſunt circa idem objectum verſari nedum materiale, ſed etiam formale, quod probat, quia idem objectum eſt objectum omnis intellectus beati, & etiam omnis voluntatis beatæ, nec tamen volitio eſt ejuſdem ſpeciei cum intellectione, poſſunt enim iſti actus formaliter diſtingui, licèt non habeant objecta formalia diſtincta, & poſſunt etiam cauſaliter diſtingui aliundè, quam ab objectis, quia ab ipſis potentiis, tanquam à cauſis ſuis eſſentialibus, ita Doctor ibidem; Quod etiam confirmari poteſt ex eo, quod docet p. d.3. q.3. §. *his viſis*, ubi vult idem eſſe omninò objectum intellectus, & voluntatis, & ſub eadem ratione formali, ſicut enim voluntas nequit habere actum ſuum circa ignotum, ita non poteſt habere actum ſuum circa objectum ſub aliqua ratione intellectui ignota. Nec dicas, non eſſe objectum intellectus ſub ratione veri, & voluntatis ſub ratione boni; hoc enim infrà ex profeſſo refutamus, Nec minùs dicas cum Cajet. p.p.q.1. ar.3. poſſe conſiderari entitatem objecti ſecundum ſe, & ut habet rationem ſcibilis, aut amabilis, à qua ſcibilitate, & amabilitate diſtinguuntur potentiæ, ut per objecta formalia. Nam intelligibilitas, & amabilitas ex parte objectorum nihil ſunt realiter præter ſubſtantias ipſas objectorum, quæ ſecundum ſe ſunt intelligibiles, & amabiles, ut in Metaph. dicemus; tum quia quando iſtæ rationes in eodem ſubjecto diſtinguerentur, ſanè ad ſummum formaliter diſtinguerentur, vel ratione ratiocinata, ac proindè adhuc non ſufficerent ad refundendam inter intellectum, & voluntatem tantam diſtinctionem, quantam inter ipſas ponunt Thomiſtæ, qui eas diſtinguunt realiter, ut arguit Doctor 4. d.49. q.4. Nec ſufficit, quod ajunt Complut. cit. quod diſtinctio objectorum non cauſat diſtinctionem realem in potentiis per modum conſtitutivi formalis, & intrinſeci, ſed per modum primæ radicis, à qua veluti diverſi rami ſcilicet diverſæ potentiæ ſuo modo procedunt, conſtat autem non requiri tantam diſtinctionem in prima radice, quantam in ramis ab eadem originatis. Non valet, quia ſi diſtinctio, & unitas objectorum eſt cauſa præciſa diſtinctionis, & unitatis potentiarum, ut intendunt Thomiſtæ, poſſumus contra ipſos urgere maximam illam topicam, quæ valet in cauſis præciſis, ſicut ſe habet ſimpliciter ad ſimpliciter, ita magis ad magis, & maximum ad maximum, ſi ergo potentiæ ſimpliciter, & abſolutè diſtinguuntur per ordinem ad objecta, quanta erit diſtinctio objectorum, talis, & tanta erit ipſarum potentiarum, non major, alioquin ex alio capite jam diſtinguerentur, quàm ex ipſis objectis; nec exemplum adductum de ramis, & radice eſt ad propoſitum, ſed potiùs ad oppoſitum, quia rami in radice potiùs uniuntur, quàm diſtinguantur.

51 Tertiò, adhuc probatur, & magis explicatur concluſio declarando, unde revera ſit petenda ſpecifica identitas, vel differentia actuum, ut hinc faciliùs innoteſcat, unde quoque ſit auſpicanda unitas, & diſtinctio potentiarum; ad hujus rei declarationem notat Doctor 2.d. p. q.6. lit. G. quamcunque differentiam ſufficere ſimpliciter ad diſtinguendum, ſed non quamcunque identitatem ſatis eſſe ad identificandum ſimpliciter, quo fit, ut ad perfectam identitatem ſpecificam actuum conſtituendam neceſſariò ſimpliciter requiritur identitas potentiæ, & identitas objecti ſub eadem ratione movendi, & terminandi; cæterum ad diſtinctionem ſpecificam eorundem ſufficit diverſitas vel potentiarum præciſè, vel objectorum præciſè & hoc vel abſolutè, vel ſaltem ſecundum diverſam rationem movendi, & terminandi; Et quidem quod interdum ſufficiat ſola potentiarum diverſitas apparet ex anteà dictis de actibus beatificis intellectus, & voluntatis comparatione ejuſdem objecti beatifici ſub eadem ratione formali utramque potentiam beantis, nec tamen intellectio eſt ejuſdem ſpeciei cum volitione, ſed adhuc ſpecie diſtinguuntur ex diſtinctione ſuorum principiorum, præciſè ut Doctor monet 3.d. 14. cit. q. p. d.2. Nec dicas adhuc in hoc caſu hos actus ſpecie diſtingui ex diverſo modo tendendi in idem objectum, quia intellectus tendit per repræſentationem, voluntas per pondus, vel impulſum. Quia magis oppoſiti modi tendendi ſunt per fugam ab objecto, & per acceſſum ad illud, quod fit per odium, & amorem, quam modi tendendi per repræſentationem, & per amorem objecti, ut benè notavit Arriag. & tamen repræſentatio, & amor non pertinent ad eandem potentiam, pertinent verò amor, & odium, ergo ex diverſo modo tendendi præciſè non ſufficienter infertur actuum, & potentiarum diſtinctio; tum quia hoc etiam conceſſo, adhuc ſic dicendo attenderetur diſtinctio actuum ex parte principiorum, quorum virtute ſic, vel ſic tendunt, non autem ex parte objecti. Quod verò etiam interdum ſola ſufficiat differentia objectorum abſolutè ſecundum ſubſtantiam, facilè probatur, quia intellectio accidentis, & ſubſtantiæ in eodem intellectu ſpecie diſtinguuntur, non certè ex parte potentiæ, quæ eadem prorſus eſt reſpectu utriuſque, ergo ex parte objectorum præciſè. Quod tandem quandoque ſufficiat ſola ratio diverſa movendi, & terminandi ex parte ejuſdem objecti ſatis conſpicuum eſt in notitia intuitiva, & abſtractiva, quæ in eadem potentia cohærent reſpectu ejuſdem rei, & ſub eadem ratione formali, ut dicemus diſp.6. q.11. & tamen ſpecie diſtinguuntur, plus itaque requiritur ad inferendum identitatem ſpecificam actuum, quàm ad inferendam diſtinctionem, & cum ſufficienter à potentiis diſtinctionem habere poſſunt, non neceſſariò diſtinguuntur etiam per objecta.

52 Quartò, ulteriùs Doct.1. d.3. q.3. p.2. §. *ad rationes*, ut explicet, quo ſenſu verum ſit, diſtinctas potentias habere diſtincta objecta, notat ſub lit. C. quod potentiæ diſtinctæ tripliciter ſe habent ad invicem, vel enim ſunt omninò diſparatæ, & coindiſtinctæ, vel ſubordinatæ, & tunc, vel in eodem genere, ſicut cognitiva ſuperior, & inferior, vel in alio genere potentiarum, ſicut cognitiva ad ſuam appetitivam; potentiæ diſparatæ primo modo (ait Doctor) habent objecta omninò diſtincta, quia nulla etiam, ex quo ſunt diſparatæ, eſt per ſe operativa circa objectum alterius, & tales ſunt ſenſus exteriores inter ſe comparati, ut viſus, auditus, &c. potentiæ, quæ ſe habent ſecundo modo, habent objecta prima ſubordinata, ita quod ſicut potentia ſuperior poteſt habere per ſe actum circa quodcunque circa quod poteſt potentia inferior, ita objectum primum potentiæ ſuperioris continet ſub ſe primum objectum potentiæ inferioris, undè primum objectum viſus ſecundum ſuam communitatem continetur ut inferius ſub primo objecto ſenſus communis, & hujuſmodi potentiæ partim habent idem objectum, partim non, quatenus objectum inferioris potentiæ continetur ſub objecto ſuperioris, ſed non è converſo; tertio tandem modo potentiæ ſic ſe habent, quod ſi appetitiva adæquatur cognitivæ in operando circa quæcunque objecta, idem eſt objectum primum utriuſque, & ſub eadem ratione formali ex parte objecti, jam ergo conſtat quomodo non eſt univerſaliter verum potentias diſtinctas habere diſtincta objecta, ſed id ſpecialiter verificari de potentiis diſparatis, & nullo modo invicem ſubordinatis, & ideò non rectè ſemper diſtinctio potentiarum attenditur penes diſtinctionem objectorum. Rurſus declarat Doct.1. d.6. q.un. D. cum potentiæ dicuntur diſtingui per actus id debere intelligi de actibus adæquatis, non inadæquatis, nempè intellectus per intelligere, ut ſic, non per hoc, vel illud intelligere, voluntas per velle, non per hoc, vel illud velle, ſenſus per ſentire &c. reddit rationem in 2.d.16.q.un. ad 2. prin. quia licèt potentiæ diſtinguantur per actus non tamen oportet, quod ſit tanta diſtinctio in potentiis, ſicut in actibus, licèt ſit aliqua, una enim potentia viſiva eſt plurium colorum; & adhuc melius 2.d.24. ad 2. quia ſolum per actum adæquatum concipitur potentia tendere in objectum ſuum adæquatum, ut oculus per viſionem in colorem, auris per auditionem in ſonum, &c. ſed per actus inadæquatos tendit in objecta inadæquata, ut per hanc viſionem in album; per aliam in nigrum, non ergo ad multiplicationem horum actuum debent pluríficari, & diſtingui potentiæ, ſicut enim ſola objecta adæquata dicuntur ſpecificare potentias modo jam explicato, ſic & potentiæ dicuntur diſtingui per actus tendentes in talia objecta, eo modo, quo Pater talis dicitur in ordine ad filium, ut ſic, non in ordine ad hunc, vel illum filium; poſſunt autem ab eadem potentia oriri plures actus inadæquati ſpecie diverſi, ut ab eodem intellectu aſſenſus, & diſſenſus, ab eadem voluntate amor, & odium, quia potentia eſt cauſa æquivoca, in qua poſſunt plures effectus diverſi contineri.

53 Quintò, præterea ſicut diſtinctarum potentiarum non ſunt neceſſariò diſtincta objecta, ita nec uni potentiæ ſemper unum correſpondere objectum quamplures affirmant, hinc Rubion.2. d.13. q.1. tenet nulli potentiæ ſenſitivæ unum, & adæquatum correſpondere